

Bruselj, 30.9.2020
COM(2020) 625 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

o uresnitvi evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025

{SWD(2020) 212 final}

Izobraževanje je bistvenega pomena za vitalnost evropske družbe in gospodarstva. Namen evropskega izobraževalnega prostora je skupnostim na področju izobraževanja in usposabljanja zagotoviti podporo, ki jo potrebujejo za izpolnitev svojega temeljnega poslanstva v teh zahtevnih in vznemirljivih časih. Predsednica Ursula von der Leyen

1 UVOD

Predsednica Komisije Ursula von der Leyen je v svojih političnih usmeritvah zapisala, da si bo odločno prizadevala za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025. Izobrazba je temelj osebne izpolnitve, zaposljivosti ter aktivnega in odgovornega državljanstva. Pravica do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja je kot prvo načelo razglašena v evropskem stebru socialnih pravic. Unija na novo zastavlja svojo strategijo za rast, ki bo temeljila na trajnostnosti ter zelenem in digitalnem prehodu kot gonilu preobrazbe. Izobraževanje je v osrčju evropskega načina življenja, saj s svobodo, raznolikostjo, človekovimi pravicami in socialno pravičnostjo krepi socialno tržno gospodarstvo in demokracijo.

Evropski svet se je julija dogovoril o svežnju za okrevanje, kakršnega še ni bilo in katerega namen je boriti se proti učinkom COVID-19 na naša gospodarstva in družbe ter spodbuditi trdno okrevanje Evrope ter preobrazbo in reformo naših gospodarstev. V tem kontekstu bodo naložbe v izobraževanje, usposabljanje in učinkovito uporabo spretnosti ključnega pomena pri podpiranju gospodarske in družbene blaginje Evrope.

Koronavirusna pandemija močno vpliva na sisteme izobraževanja in usposabljanja v Evropi. Več kot 100 milijonov Evropejcev in Evropejk, ki so del skupnosti na področju izobraževanja in usposabljanja, izpostavlja novim in zahtevnim okoliščinam ter načinom učenja, poučevanja in komuniciranja. Nujno je treba preprečiti, da bi zdravstvena kriza postala strukturna ovira za učenje in pridobivanje spretnosti, kar bi vplivalo na zaposlitvene možnosti in zaslužek mladih ter na enakost in vključenost z vidika celotne družbe. Države članice si pri odzivanju na vzpostavitev odpornih in v prihodnost usmerjenih izobraževalnih sistemov prizadevajo za sodelovanje na ravni EU, s čimer se polagajo temelji za evropski izobraževalni prostor.

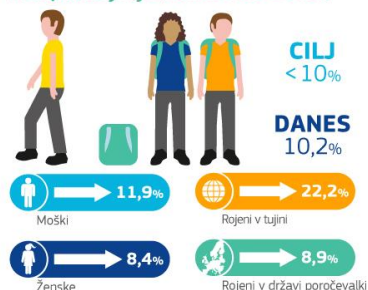
V tem sporočilu je predstavljen okrepljen pristop k uresnitvi evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025. Evropski izobraževalni prostor je povezan z evropskim instrumentom za okrevanje in dolgoročnim proračunom Evropske unije za obdobje 2021–2027.

Pri postavljanju temeljev in sprejemanju potrebnih ukrepov za okrevanje in odpornost so bolj kot kdaj koli prej pomembne politike, osredotočene na ljudi. Pri tem imajo ključno vlogo vzgoja in izobraževanje v zgodnjem otroštvu, šole, poklicno izobraževanje in usposabljanje, visokošolsko izobraževanje, raziskave, izobraževanje odraslih, pa tudi neformalno učenje. S takšnimi politikami je treba oblikovati celovit pristop k izobraževanju in usposabljanju ter priznati njun pomen pri zagotavljanju vsestranske podlage za čim večji prispevek k družbi in udeležbo v njej.

Evropski izobraževalni prostor temelji na desetletjih evropskega sodelovanja na področju izobraževanja. Strateški okvir za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju

(ET 2020) je pripomogel h krepitvi zaupanja in medsebojnega razumevanja v podporo prvim pobudam za evropski izobraževalni prostor¹ in nacionalnim reformam ter skupnosti na področju izobraževanja in usposabljanja pomagal pri odzivanju na pandemijo COVID-19.

Mladi, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje (starost 18–24 let)

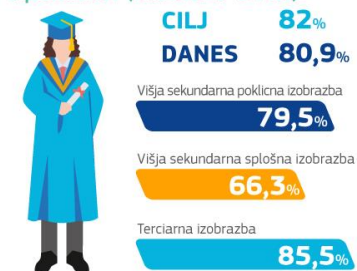
Vir: Eurostat (EU-LFS, 2019)

Izobraževanje v zgodnjem otroštvu (od 4. leta starosti)

Vir: Eurostat (UOE, 2018)

Stopnja delovne aktivnosti novih diplomantov (starost 20–34 let)

Vir: Eurostat (EU-LFS, 2019)

Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo (starost 30–34 let)

Vir: Eurostat (EU-LFS, 2019)

Podpovprečni dosežki pri

Vir: OECD (PISA, 2018)

Udeležba odraslih v izobraževanju (starost 25–64 let)

Vir: Eurostat (EU-LFS, 2019)
Ilustracije: © Evropska komisija

Dosežki evropskega sodelovanja v izobraževanju in usposabljanju

S sodelovanjem so se doslej že dosegli pomembni rezultati, kot so okrepljena vloga učiteljev in učiteljic, izboljšanje splošnega izobraževanja, prilagajanje digitalni preobrazbi ali določitev novih načel za izboljšanje poklicnega izobraževanja in usposabljanja. V okviru ET 2020 so bile poleg tega določene skupne ciljne vrednosti EU (referenčna merila) ter oblikovan širok nabor orodij za vzajemno učenje in podporo politiki, kar je države članice spodbudilo k osredotočanju na najbolj pereče prednostne naloge. Kot je ponazorjeno zgoraj, so bili leta 2020 doseženi naslednji rezultati:

¹ Predstavljenim v delovnem dokumentu služb Komisije.

- v izobraževanje v zgodnjem otroštvu je od četrtega leta dalje vključenih skoraj 95 % otrok. To izjemno pomembno izobraževalno obdobje lahko zdaj v celoti odigra svojo vlogo pri uveljavljanju standardov kakovosti, zlasti glede otrok iz prikrajšanih okolij;
- delež mladih odraslih s terciarno izobrazbo se je v zadnjem desetletju močno povečal, s čimer je EU celo presegla 40-odstotno ciljno vrednost iz leta 2009. Visokošolska izobrazba je povezana z boljšimi možnostmi za zaposlitev in ohranjanje zaposlitve, višjimi zaslužki in večjo udeležbo v demokratičnem življenju;
- delež mladih, ki izobraževanje opustijo brez višje sekundarne izobrazbe in se ne usposablajo več, se je s 14 % leta 2009 zmanjšal na 10,2 % leta 2019, s čimer je bila 10-odstotna ciljna vrednost EU praktično dosežena. To je spodbuden dosežek pri podpiranju mladih odraslih premagovati past nizke usposobljenosti;
- EU ni dosegla ciljne vrednosti, da se delež petnajstletnic in petnajstletnikov z nizkimi dosežki pri bralni, matematični in naravoslovni pismenosti do leta 2020 zmanjša pod 15 %. EU kot celota zaostaja na vseh treh področjih; več kot petina petnajstletnic in petnajstletnikov pri teh predmetih ne obvlada preprostih nalog, rezultati pa so tesno povezani s socialno-ekonomskim statusom;
- stopnja delovne aktivnosti novih diplomantk in diplomantov se je leta 2019 povečala na 80,9 % in kaže stalen napredek od leta 2013, ko je bila pri 74,3 % rekordno nizka, ter se približuje 82-odstotni ciljni vrednosti EU;
- delež odraslih v izobraževanju deloma tudi zaradi posledic finančne krize ni dosegel 15-odstotne ciljne vrednosti, se je pa v letu 2019 povečal na 10,8 %, pri čemer so med državami članicami velike razlike.

V novi strateški agendi za EU za obdobje 2019–2024, ki jo je Evropski svet sprejel 20. junija 2019, je poudarjeno, da morajo države članice „*povečati naložbe v spretnosti in izobraževanje*“. Ministri in ministrice za izobraževanje in za finance so se na prvi skupni orientacijski razpravi 8. novembra 2019 strinjali, da so naložbe v izobraževanje, spretnosti in kompetence nujne za vse države članice ter bi morale biti strateška prednostna naloga EU². Za nekatere države članice je najbolj pereč izziv zagotavljanje ustrezne ravni naložb v izobraževanje in usposabljanje. Za druge je glavno vprašanje učinkovita in uspešna poraba.

Program Erasmus+ ima ključno vlogo pri širjenju uspešnih praks in krepitvi sodelovanja na področju nacionalnih reform ter pri finančni podpori izvajanju ukrepov na ravni EU, kot je podpiranje zaveze EU za spodbujanje državljanstva, temeljnih svoboščin, strpnosti in nediskriminacije z izobraževanjem. V okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov so se dala na voljo finančna sredstva za izvajanje sistemskih nacionalnih reform. Prek programa za podporo strukturnim reformam se je zagotovila tehnična podpora za reforme sistemov izobraževanja in usposabljanja v državah članicah.

Pomen teh dejavnosti je bil priznan na najvišji politični ravni, kar je evropske ambicije na področju izobraževanja postavilo na novo raven. V Rimski izjavi iz marca 2017 so se voditelji

² Resolucija Sveta o nadaljnjem razvijanju evropskega izobraževalnega prostora poziva države članice in Komisijo, naj „spodbujajo sodelovanje in izmenjavo dokazov o koristih vlaganja v izobraževanje in usposabljanje, saj lahko boljše znanje, podatki in analiza v zvezi s koristmi učinkovitih javnih naložb v izobraževanje in usposabljanje pomagajo državam članicam pri razvoju bolj vključujočih, učinkovitih in odzivnih sistemov izobraževanja in usposabljanja brez dodatnih upravnih bremen za te države članice“.

in voditeljice EU zavezali, da si bodo prizadevali za „Unijo, kjer bodo mladi deležni najboljše izobrazbe in usposabljanja ter bodo lahko študirali in našli zaposlitev po vsej celini“³. Evropski steber socialnih pravic, ki so ga voditelji in voditeljice EU skupaj razglasili na socialnem vrhu v Göteborgu leta 2017, kot prvo načelo določa kakovostno in vključujoče izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje⁴. Evropski svet je v sklepih z dne 14. decembra 2017⁵ poudaril, da imata izobraževanje in kultura „ključno vlogo pri oblikovanju vključujoče in kohezivne družbe ter pri ohranjanju naše konkurenčnosti“, ter opredelil več prednostnih delovnih področij v skladu z vizijo Komisije za evropski izobraževalni prostor⁶. Komisija je to nalogo začela uresničevati s prvimi pobudami za evropski izobraževalni prostor na več področjih⁷.

Prizadevanja za vzpostavitev evropskega izobraževalnega prostora bodo potekala v sinergiji s programom znanj in spretnosti za Evropo⁸, prenovljeno politiko poklicnega izobraževanja in usposabljanja⁹ ter evropskim raziskovalnim prostorom, da bi izkoristili znanje in ga postavili za temelj okrevanja in blaginje Evrope na podlagi skupnih načel vključenosti, mobilnosti in inovativnosti. Te pobude bodo skupaj z novo strategijo EU za enakost spolov za obdobje 2020–2025¹⁰ prispevale k nemotenemu prehodu iz šole v visokošolsko izobraževanje, poklicno izobraževanje in usposabljanje ter zaposlitev, pa tudi k uresničevanju načela vseživljenjskega učenja. Spodbujale bodo tudi kulturo enakosti spolov na delovnem mestu ter prispevale k boju proti rasizmu in vsem oblikam diskriminacije, vključno s spolnim stereotipiziranjem.

Z opiranjem na te dosežke je ob upoštevanju resolucije Sveta o nadaljnjem razvijanju evropskega izobraževalnega prostora iz novembra 2019¹¹ v tem sporočilu predstavljena vizija za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025 skupaj s konkretnimi koraki za doseg tega cilja.

³ Rimska izjava (2017) <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration/pdf>.

⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights_sl.

⁵ <https://www.consilium.europa.eu/media/32225/14-final-conclusions-rev1-sl.pdf>.

⁶ COM(2017) 673 final.

⁷ Razvoj Evropskih univerz; olajšanje študija v tujini za mlade z novimi storitvami, razvitimi v okviru pobude za evropsko študentsko izkaznico; avtomatično in vzajemno priznavanje kvalifikacij in učnih izkušenj iz tujine v vseh državah članicah; izboljšanje poučevanja in učenja jezikov; sprejemanje skupnih vrednot; okrepitev kakovostnih sistemov vzgoje in izobraževanja v zgodnjem otroštvu; določitev novega strateškega okvira za mlade; spremljanje zaposljivosti in nadaljnjih učnih poti diplomantk in diplomantov; podpiranje pridobivanja ključnih kompetenc in okrepitev digitalnega učenja z akcijskim načrtom za digitalno izobraževanje.

⁸ Sporočilo Komisije „Program znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost“, COM(2020) 274 final, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223>.

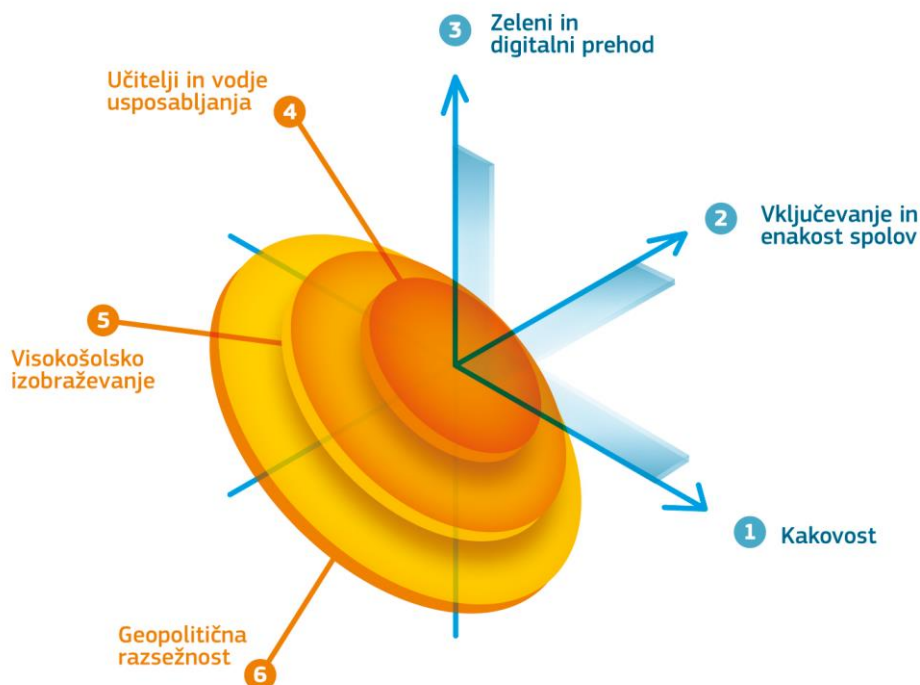
⁹ Predlog priporočila Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost, COM(2020) 275 final.

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_357.

¹¹ Resolucija Sveta o nadaljnjem razvijanju evropskega izobraževalnega prostora za podporo v prihodnost usmerjenih sistemov izobraževanja in usposabljanja, UL C 389, 18.11.2019, str. 1, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13298-2019-INIT/sl/pdf>.

2 ŠIROKOPOTEZEN EVROPSKI IZOBRAŽEVALNI PROSTOR

Komisija predlaga, da se obstoječa prizadevanja okrepijo in **evropski izobraževalni prostor nadalje razvije v vseh šestih razsežnostih.**

2.1 Kakovost

S kakovostnim izobraževanjem mladi pridobijo znanje in spretnosti ter zgradijo odnose, da bodo lahko uspešni v življenju in obvladali številne izzive, s katerimi se bodo soočali. Vizija kakovosti izobraževanja na ravni EU vključuje:

- obvladovanje osnovnih spretnosti, med katerimi so tudi digitalne kompetence, kar je temeljni pogoj za uspešno življenje, izpolnjujočo zaposlitev in državljansko udeležbo¹². Po podatkih raziskave PISA, ki jo izvaja OECD, je leta 2018 stopnja podpovprečnih dosežkov, tj. delež učencev in učenk, ki ne obvladajo osnovnih nalog v matematični, naravoslovni in bralni pismenosti, v povprečju znašala 22,5 % pri branju, 22,9 % pri matematiki in 22,3 % pri naravoslovju. V obdobju 2009–2018 so se dosežki pri naravoslovju in branju na ravni EU poslabšali, pri matematiki pa se niso spremenili. Leta 2019 je petina mladih Evropejcev in Evropejk poročala, da nimajo osnovnih digitalnih spretnosti¹³. Nekaterim državam EU je stanje skozi čas sicer

¹² Glede bistvene vloge osnovnih spretnosti glej Priporočilo Sveta z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje, UL C 189, 4.6.2018, str. 1.

¹³ [Indeks digitalnega gospodarstva in družbe 2019](#).

uspelo izboljšati, saj so uvedle strukturne reforme izobraževanja, povečale avtonomijo šol, se lotile odpravljanja neenakosti že v zgodnjih letih ter začele vlagati v učitelje in učiteljice. Nedoseganje teh osnovnih spretnosti, ki so potrebne za nadaljnje učenje, povzroča vrzeli v spretnostih, ki imajo velike posledice v življenju ljudi in jih je treba odpravljati z izobraževanjem odraslih¹⁴;

- obvladovanje prečnih spretnosti, kot so kritično mišljenje, podjetništvo, ustvarjalnost in državljanska udeležba, s pomočjo naddisciplinarnih pristopov, ki so usmerjeni v učeče se in temeljijo na izzivih;
- spodbujanje svobode mobilnosti učečih se in učiteljev ter svobode medsebojnega povezovanja institucij v Evropi in zunaj nje. Učna mobilnost in čezmejno sodelovanje sta močno gonilo izboljšanja kakovosti institucij za izobraževanje in usposabljanje. Vendar se številni učitelji in učeči se pri nadnacionalni mobilnosti še vedno soočajo s številnimi ovirami. Lahko da nimajo dovolj informacij in smernic o učni mobilnosti, niso dovolj pripravljeni, kar se tiče učenja jezikov, ali pa se soočajo z izzivi glede dostopnosti. Morda gre za finančne ovire, neprenosljivost sistemov podpore študentkam in študentom, pomanjkljivo priznavanje učnih izidov in kvalifikacij, pridobljenih med mobilnostjo, ali za težave pri združevanju mobilnosti z zahtevami kurikulov – vse to lahko učeče se in učitelje odvrča od uveljavljanja te svobode gibanja. V prihodnosti bo morala biti učna mobilnost tudi bolj okoljsko trajnostna in pripravljena sprejeti digitalne izzive in priložnosti;
- spodbujanje učenja jezikov in večjezičnosti. Znanje različnih jezikov je pogoj za učenje in delo v tujini ter celovito spoznavanje kulturne raznolikosti Evrope. Znanje jezikov učečim se in učiteljem odpira vrata v resnično evropski učni prostor, pri čemer je poudarek na cenjenju in uporabi jezikovnega ozadja učečih se;
- podpora učiteljem in učiteljicam pri obvladovanju jezikovne in kulturne raznolikosti v šolah je ključni element spodbujanja kakovosti izobraževanja, zlasti z odpravljanjem trdovratnih vrzeli v bralni pismenosti. Tak pristop prispeva tudi k izboljšanju učnih izidov učencev in mladih z migrantskim ozadjem;
- vključevanje evropske perspektive v izobraževanje učečim se zagotavlja vpogled v to, kaj Evropa na splošno in zlasti Unija pomenita v njihovem vsakdanjem življenju. Ta evropska perspektiva dopolnjuje nacionalne in regionalne vidike ter bi jo bilo treba obravnavati dinamično in pluralistično, pri tem pa spodbujati kritično mišljenje;
- zagotavljanje, da institucije za izobraževanje in usposabljanje še naprej delujejo kot varna okolja, kjer ni nasilja, ustrahovanja, zlonamerne govora, dezinformacij ali kakršnih koli oblik diskriminacije.

2.2 Vključevanje in enakost spolov

Izobraževanje ni uspešno pri zmanjševanju neenakosti, povezanih s socialno-ekonomskim statusom, čeprav so najučinkovitejši izobraževalni sistemi tisti, ki dajejo prednost enakosti¹⁵.

¹⁴ Hanushek, E.A. in Woessmann, L., *The Economic Benefits of Improving Educational Achievement in the European Union: An Update and Extension*, Evropska mreža strokovnjakov za ekonomijo izobraževanja (EENEE), analitično poročilo št. 39, 2019.

¹⁵ Med učenci in učenkami, ki prihajajo iz zgornje četrtine socialno-ekonomskega indeksa, ima na ravni EU-27 podpovprečne dosežke le 9,5 %. Ta delež pa med učenci in učenkami, ki na socialno-ekonomski lestvici prihajajo iz spodnje četrtine, dosega 36,4 % (PISA 2018, Skupno poročilo o zaposlovanju za leto 2019).

Izobraževalne poti posameznic in posameznikov po vsej Evropi sledijo družbenim vzorcem. Učenci in učenke iz prikrajšanih okolij so prekomerno zastopani med tistimi s podpovprečnimi dosežki. Podpovprečni dosežki pri bralni pismenosti in zgodnje opuščanje šolanja so v povprečju pogostejši pri fantih kot pri dekletih¹⁶. Podeželska območja zaostajajo, učenci in učenke z migrantskim ozadjem¹⁷ pa so v šoli manj uspešni. Pandemija COVID-19 je še bolj izpostavila pomen vključevanja in pravičnosti v izobraževanju, pa tudi geografske lokacije učencev in učenk ter družin. Da spremenimo te trende, bi v evropskem izobraževalnem prostoru:

- bilo treba raven izobrazbe in učne dosežke ločiti od socialnega, ekonomskega in kulturnega statusa, da se zagotovi, da sistemi izobraževanja in usposabljanja krepijo sposobnosti vseh oseb ter omogočajo navzgor usmerjeno družbeno mobilnost. Pri tem imata ključno vlogo vzgoja in izobraževanje v zgodnjem otroštvu¹⁸. Prva tako je pomembno, da se na vključujoč način poskrbi za izobraževalne potrebe učencev in učenk z velikim učnim potencialom;
- morali izobraževalni sistemi na vseh ravneh upoštevati Konvencijo ZN o pravicah invalidov;
- sistemi poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki lahko mladim pomagajo pri vstopu na spreminjajoči se trg dela in zagotavljajo, da se odrasli udeležujejo programov, prilagojenih dvojnemu zelenemu in digitalnemu prehodu, morali biti prožnejši, odpornejši in bolj pripravljeni na prihodnost, kot je določeno v predlogu Komisije za priporočilo Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju;
- trdne in vključujoče strategije vseživljenjskega učenja morale omogočati ponovno vključitev v izobraževanje tistim, ki so šolanje zgodaj opustili, ter zagotoviti dostop do visokošolskega izobraževanja ter programov poklicnega izobraževanja in usposabljanja tistim, ki morajo pridobiti nove ali izpopolniti obstoječe spretnosti, ki bodo potrebne na delovnih mestih v prihodnosti in tudi v starosti;
- bilo treba okrepiti čezmejno sodelovanje na področju mladinskega dela, pa tudi v športu in kulturi, da bi spodbujali neformalno učenje in njihove povezave s formalnim izobraževanjem.

V EU imajo ženske v povprečju višjo raven izobrazbe kot moški in nižje stopnje zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja. Vendar na nekaterih študijskih področjih, pogosto tistih, ki vodijo do boljše plačanih delovnih mest, še vedno obstajajo razlike med spoloma. Kljub boljšim rezultatom pri digitalni pismenosti v raziskavah o izobraževanju¹⁹ je bilo leta

¹⁶ Za analizo korelacij med učnimi izidi in statusom mladih moških in žensk, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljaajo, glej OECD (2015). *The ABC of Gender Equality in education: Aptitude, Behaviour, Confidence*. Pariz: PISA, OECD Publishing, Pariz, na voljo na: <https://doi.org/10.1787/9789264229945-en>, stran 32: „Na primer, raven izobrazbe, pismenost in področje izobraževanja skupaj določajo verjetnost, da se bodo mladi v starosti od 16 do 29 let znašli med tistimi, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljaajo“ OECD (2015). *The ABC of Gender Equality on education: Aptitude, Behaviour, Confidence*. Pariz: PISA, OECD Publishing, Pariz, na voljo na: <https://doi.org/10.1787/9789264229945-en>.

¹⁷ Pojem „osebe z migrantskim ozadjem“ vključuje priseljence in njihove otroke, rojene v državi poročevalki (t. i. „drugo generacijo“). V raziskavi PISA OECD pojem „učenci in učenke z migrantskim ozadjem“ zajema vse v tujini rojene učence in učenke (tako v EU kot zunaj EU) ter učence in učenke, ki so rojeni v državi poročevalki in katerih starši so rojeni v tujini.

¹⁸ Predstavljeno v delovnem dokumentu služb Komisije.

¹⁹ To se nanaša na rezultate računalniške in informacijske pismenosti v mednarodni raziskavi računalniške in informacijske pismenosti (ICILS) iz leta 2018. Več informacij: <https://www.iea.nl/studies/iea/icils/2018>.

2018 na področju inženirstva, proizvodnih tehnologij in gradbeništva 26 % študentk, na področju IKT pa samo 18 %²⁰. Ženske so poleg tega še vedno premalo zastopane na vodilnih položajih v visokošolskem izobraževanju. V evropskem izobraževalnem prostoru bi bilo treba v okviru sistemov izobraževanja in usposabljanja razmisliti o:

- razvoju večje spolne občutljivosti²¹ v izobraževalnih procesih in institucijah. Fantje in dekleta imajo enak dostop do izobraževanja, a nov mejnik enakosti spolov v izobraževanju je zagotoviti vsem fantom in dekletom enako spoštovanje in ustrezne pogoje v šolah in na univerzah, da kot odrasli uresničijo svoj potencial. Seksistično vedenje in spolno nadlegovanje prizadeneta predvsem dekleta in mlade ženske ter ovirata njihovo izobraževanje. Izobraževalno okolje lahko fantom in dekletom zagotovi edinstveno podlago, da postanejo odrasli, ki v celoti spoštujejo svojo lastno identiteto ter identiteto svojih vrstnic in vrstnikov;
- zavračanju in odpravljanju spolnih stereotipov, zlasti tistih, ki omejujejo izbiro fantov in deklet glede študija, pa tudi vseh tistih, ki jih je mogoče prenesti v prakse izobraževanja in usposabljanja ter učno gradivo. Poklice, v katerih tradicionalno prevladujejo moški oziroma ženske, bi bilo treba nadalje odpreti za osebe nezadostno zastopane spola;
- prizadevanju za uravnoteženo zastopanost spolov na vodstvenih položajih, tudi v visokošolskih institucijah.

2.3 Zeleni in digitalni prehod

Politike in naložbe na področju izobraževanja in usposabljanja, ki so usmerjene v vključujoči zeleni in digitalni prehod, so ključnega pomena za prihodnjo odpornost in blaginjo Evrope. Glede na poletno napoved Komisije naj bi se gospodarstvo EU v letu 2020 skrčilo za 8,3 %, v letu 2021 pa zraslo za približno 5,8 %. Stopnja brezposelnosti v EU naj bi se s 6,7 % v letu 2019 dvignila na 9 % v letu 2020, nato pa bi se ponovno znižala na 8 % v letu 2021²². Mladi, ki v tem času vstopajo na trg dela, bodo težje našli prvo zaposlitev. Sheme skrajšanega delovnega časa, subvencije za plače in podpora podjetjem bi morale pomagati zavezati izgube delovnih mest, vendar bo imela pandemija COVID-19 resne posledice za trg dela. Digitalna pismenost je nujno potrebna, zlasti v svetu po COVID-19. Določena mera digitalne usposobljenosti bo potrebna praktično pri kakršnem koli nadaljnjem učenju in na delovnih mestih v vseh sektorjih, vendar v povprečju dve petini Evropejcev in Evropejk v starosti od 16 do 74 let nima teh spretnosti²³.

Prehod na okoljsko trajnostno, krožno in podnebno nevtralno gospodarstvo ima znatne zaposlitvene in socialne učinke²⁴. Državljeni in državljanke od svojih vlad pričakujejo, da si

²⁰ Podatki za ISCED 5–8, vir [educ_uoe_enra03](#).

²¹ Po mnenju Evropskega inštituta za enakost spolov spolno občutljive politike in programi upoštevajo posebnosti v življenju žensk in moških ter si hkrati prizadevajo za odpravo neenakosti in spodbujanje enakosti spolov, vključno z enako porazdelitvijo virov, s čimer obravnavajo in upoštevajo razsežnost spola.

²² Evropska komisija (2020), Poletna gospodarska napoved 2020: globoka in neenakomerna recesija ter negotovo okrevanje, GD ECFIN.

²³ Indeks digitalnega gospodarstva in družbe (DESI): <https://digital-agenda-data.eu/charts/analyse-one-indicator-and-compare-countries>.

²⁴ Dokument za razpravo „Za trajnostno Evropo do leta 2030“.

varstvo okolja zadajo kot prednostno nalogo pri načrtovanju ukrepov za odpravljanje gospodarskih in družbenih posledic krize zaradi COVID-19 in tako spodbudijo prehod v bolj zeleni in digitalni svet²⁵. Samo s pravimi spretnostmi in izobraževanjem lahko Evropa doseže trajno okrevanje gospodarstva, usmerjeno v zeleni in digitalni prehod, ter hkrati kot vzornica prevzame vodilno vlogo v svetu, okrepi svoj položaj v svetovni konkurenci in ostane zvesta svoji zavezanosti pravičnemu prehodu. Za uresničitev te preobrazbe:

- so potrebne korenite spremembe v vedenju in spretnostih ljudi, spodbujevalci teh sprememb pa naj bodo izobraževalni sistemi in institucije. Ukrepi bi morali biti osredotočeni na spreminjanje vedenja, krepitev spretnosti za zeleno gospodarstvo, podpiranje nove trajnostne infrastrukture za izobraževanje in usposabljanje ter obnovo obstoječih stavb („val prenove“), s čimer bi se vzpostavilo ugodno okolje za te spremembe²⁶;
- so za zeleni prehod potrebne tudi naložbe v izobraževanje in usposabljanje, da se poveča število strokovnjakinj in strokovnjakov, ki si bodo prizadevali za podnebno nevtralnost in z viri gospodarno gospodarstvo;
- bi bilo treba učinkovito podpirati trajnostne prehode z vključevanjem vidikov okoljske trajnostnosti v naravoslovne in družboslovne vede ter spodbujati spremembe v spretnostih, metodah, procesih in kulturah;
- bi morala izobraževanje in usposabljanje na vseh ravneh ljudem zagotavljati digitalne spretnosti, pa tudi druge kompetence, kot sta podjetništvo in učenje učenja, da se lahko znajdejo na trgu dela, ki se spreminja v koraku s tehnološkimi spremembami.

2.4 Učitelji in vodje usposabljanja

Učitelji, vodje usposabljanja in izobraževalno osebje so v osrčju izobraževalnih sistemov. Imajo bistveno vlogo pri tem, da izobraževanje postane koristna izkušnja za vse učeče se. Milijoni učiteljev in učiteljic po vsej Evropi so se morali hitro prilagoditi na zaprtje šol zaradi pandemije COVID-19. Bili so na čelu odzivanja in si med zaporo z novimi oblikami učenja na daljavo prizadevali, da se učenje nadaljuje. Če ni učiteljev in vodij usposabljanja, učečim se ni mogoče ponuditi inovacij, vključevanja in preobrazbene razsežnosti izobraževanja. Vizija poklica v evropskem izobraževalnem prostoru pomeni visoko usposobljeno in motivirano izobraževalno osebje, ki lahko na svoji raznoliki karierni poti izkoristi različne oblike podpore in priložnosti za profesionalni razvoj. V evropskem izobraževalnem prostoru bi morala biti poučevanje in usposabljanje cenjena poklica.

- Potrebujemo visoko usposobljene, zavzete in predane učitelje in učiteljice. Najprej se je treba lotiti vprašanja pomanjkanja učiteljske delovne sile. Večina držav članic EU se sooča s pomanjkanjem učiteljev in učiteljic, bodisi na splošno bodisi na posameznih področjih, kot so naravoslovje, tehnologija, inženirstvo in matematika, ali za poučevanje oseb s posebnimi potrebami. Ker se bo v naslednjem desetletju upokojila

²⁵ Po ugotovitvah raziskave IPSOS, ki je bila maja 2020 izvedena v 16 večjih državah po svetu, tri četrtine ljudi od svojih vlad pričakuje, da si pri načrtovanju okrevanja po koronavirusni pandemiji za prednostno nalogo zadajo varstvo okolja.

²⁶ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Evropski zeleni dogovor (COM(2019) 640 final).

približno tretjina učiteljske populacije, se je treba najprej osredotočiti na zadrževanje in obnovo učiteljskega kadra.

- Učiteljski poklic je treba na novo ovrednotiti, in sicer v družbenem, v nekaterih državah članicah pa tudi v finančnem smislu. Le petina učiteljev in učiteljic v nižjem sekundarnem izobraževanju meni, da je njihov poklic v družbi cenjen, približno polovica pa jih navaja, da velika administrativna obremenitev povzroča stres v poklicu²⁷.
- Učitelji in vodje usposabljanja potrebujejo stalne priložnosti za profesionalni razvoj. V mednarodni raziskavi OECD o poučevanju in učenju (TALIS) je znatno število učiteljev in učiteljic izrazilo potrebo po razvoju kompetenc za poučevanje učencev in učenk s posebnimi potrebami, uporabo digitalnih tehnologij ter poučevanje v večjezičnih in večkulturnih razredih²⁸.
- Mednarodna mobilnost študentov, učiteljev in vodij usposabljanja učiteljev bi morala postati del izobraževanja učiteljev, da se poveča dostop do različnih kakovostnih pristopov k poučevanju za zadovoljitev potreb učencev.

2.5 Visokošolsko izobraževanje

Mobilnost študentov in osebja je omogočila postopno odpiranje visokošolskega izobraževanja in okrepila podlago za strukturirano sodelovanje. Bolonjski proces je imel vodilno vlogo pri spodbujanju internacionalizacije in mobilnosti. Dodana vrednost mobilnosti je jasna; študijska izkušnja v tujini dokazano bistveno pripomore h kariernim možnostim. 80 % diplomantk in diplomantov, ki sodelujejo v programu Erasmus+, se zaposli v manj kot treh mesecih po zaključku študija. A mobilnost Erasmus+ lahko izkusi le 5 % študentk in študentov. Med najpogostejšimi razlogi, zakaj študenti in študentke ne študirajo v tujini, so finančni pomisleki, pa tudi pomisleki glede priznavanja učenja. V okviru pobude o mrežah evropskih univerz poteka 41 pilotnih projektov, v katerih več kot 280 visokošolskih institucij po vsej EU preizkuša nove modele globljega in ambicioznejšega sodelovanja²⁹.

Visokošolski sektor je med pandemijo COVID-19 dokazal svojo odpornost in sposobnost obvladovanja sprememb. A kriza je tudi izostrila izzive v zvezi z digitalizacijo, inovativnimi pedagoškimi praksami, vključevanjem in dobrim počutjem, podporo študentom, raziskovalcem in osebju, mobilnostjo in financiranjem. Evropski visokošolski sistemi bi si morali prizadevati za:

- tesnejše in globlje sodelovanje med visokošolskimi institucijami, ki bi lahko spodbujalo razvoj skupnih kurikulov in skupnih programov ter bi študentkam in študentom olajšalo gibanje med izobraževalnimi sistemi v različnih državah, s čimer

²⁷ <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/volume-1-2019-education-and-training-monitor.pdf>.

²⁸ https://read.oecd-ilibrary.org/education/talis-2018-results-volume-i_1d0bc92a-en#page1.

²⁹ Evropske univerze so nadnacionalna zaveznikstva visokošolskih institucij, ki si prizadevajo za dolgoročno strukturno in trajnostno sodelovanje. V tesnem sodelovanju z raziskovalci, podjetji in civilno družbo vzpostavljajo multidisciplinarne skupine študentov in akademikov po pristopu, ki temelji na izzivih. Evropske univerze bodo združile svoje spletne in fizične vire, programe, strokovno znanje, podatke in infrastrukturo, da bi povečale svoje prednosti in spodbudile naslednje generacije k skupnemu reševanju izzivov, s katerimi se Evropa in svet danes soočata. Evropske univerze prek vključujočih evropskih meduniverzitetnih kampusov spodbujajo vse oblike mobilnosti (fizično, spletno, kombinirano), pa tudi večjezičnost.

bi se vzpostavil vseevropski nabor talentov, tudi v najnaprednejših znanstvenih disciplinah in tehnologijah, kot so umetna inteligenca, kibernetika varnost in visokozmogljivostno računalništvo;

- čezmejni okvir politike za nemoteno nadnacionalno sodelovanje, ki bo zavezništvom visokošolskih institucij omogočil, da povečajo svoje prednosti ter združijo svoje spletne in fizične vire, programe, strokovno znanje, podatke in infrastrukturo iz različnih disciplin;
- visokošolske institucije kot osrednje akterke v „kvadratu znanja“ (izobraževanje, raziskave, inovacije in koristi za družbo), ki imajo ključno vlogo pri spodbujanju okrevanja po pandemiji COVID-19 in trajnostnem razvoju v Evropi, hkrati pa izobraževanju, raziskavam in trgu dela pomagajo izkoristiti tokove talentov;
- avtomatično priznavanje kvalifikacij in študijskih obdobj v tujini za namene nadaljnega učenja, zagotavljanje kakovosti skupnih nadnacionalnih aktivnosti ter priznavanje in prenosljivost kratkih programov, ki vodijo do mikro kvalifikacij. To bi državam članicam omogočilo, da sodelujejo tesneje in hitreje v primerjavi s tem, kar jim bolonjski proces trenutno omogoča. Evropski izobraževalni prostor lahko deluje kot gibalno bolonjskega procesa ter spodbuja in podpira druge države članice evropskega visokošolskega prostora, da začrtajo podobno pot;
- večji poudarek na specializiranih izobraževalnih programih za pridobitev naprednih digitalnih spretnosti, na primer na področju najnovejših tehnologij, kot so umetna inteligenca, kibernetika varnost in visokozmogljivostno računalništvo, saj na teh področjih močno primanjkuje strokovne delovne sile.

2.6 Geopolitična razsežnost

Sodelovanje v izobraževanju je kot nesporen instrument mehke moči postopoma postalo pomembno orodje izvajanja zunanjih politik EU. Programi izmenjav Unije pomagajo ljudem pri povezovanju po vsem svetu in dosegajo veliko število zainteresiranih strani, vključno s civilno družbo. Prek njih se po svetu razširja pozitivna podoba Evrope skupaj z njenimi sporočili in temeljnimi vrednotami. Programi prispevajo k oblikovanju odnosov EU z drugimi državami in regijami. Visokokakovostno mednarodno sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju je zelo pomembno tudi za reševanje obstoječih in porajajočih se svetovnih izzivov. Njegova vloga je bistvena pri doseganju geopolitičnih prednostnih nalog Unije in ciljev trajnostnega razvoja do leta 2030.

Zaradi sprememb v svetovnem redu, kot sta vzpon Kitajske in umik ZDA iz večstranskega reda, je potrebno okrepiti evropsko mednarodno sodelovanje, tudi na področju izobraževanja. Treba bo spodbujati evropske interese in vrednote. V mednarodni razsežnosti evropskega izobraževalnega prostora bodo vzajemnost, enaki pogoji delovanja ter standardi glede etike in integritete osrednji del vzpostavljanja ambicioznih partnerstev s partnerskimi državami po vsem svetu.

Internacionalizacija postaja vse izrazitejša ne le v visokošolskem izobraževanju, temveč tudi v osnovnih in srednjih šolah. Nekaj evropskih študentk in študentov študij delno ali v celoti opravi zunaj EU. Toda ogromen neizkoriščen potencial ostaja v drugih sektorjih izobraževanja, zlasti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter mladinskem sektorju. Terciarno izobraževanje bi moralo biti deležno posebne pozornosti glede na svoj pomen pri

oblikovanju mišljenja naslednje generacije voditeljev in podjetnikov v partnerskih državah po vsem svetu. V EU vsako leto iz tretjih držav pride več sto tisoč študentk in študentov na terciarni ravni. Pravo EU³⁰ zagotavlja pregleden in skladen pravni okvir za mednarodne študente in študentke, ki prihajajo v EU. Sodelovanje med izobraževalnimi institucijami znotraj in zunaj Unije pomaga privabljati najboljše talente z vsega sveta ter spodbujati vzajemno učenje in skupne mednarodne raziskovalne in inovacijske projekte.

Zlasti v Afriki, na Zahodnem Balkanu in v državah sosedstva se izvajajo reforme sistemov izobraževanja, usposabljanja in raziskav, katerih namen je spodbuditi zaposlovanje mladih, podjetništvo ter zelene in digitalne spretnosti ter tako povečati blaginjo, stabilnost in varnost. Pridružitve večjega števila držav, ki niso članice EU, evropskemu izobraževalnemu prostoru, zlasti držav Zahodnega Balkana, je sestavni del vizije, ki naj se doseže do leta 2025.

V zadnjih dveh desetletjih so se s programom Erasmus+ vzpostavile in utrdile povezave med evropskim izobraževalnim prostorom in preostalim svetom. Evropske univerze si z univerzami v drugih delih sveta vsako leto izmenjajo približno 50 000 študentk in študentov ter osebja³¹. Mednarodna partnerstva so pripomogla k razvoju inovativnih kurikulov in skupnih diplom ter spodbudila skupne raziskovalne in inovacijske projekte. To povečuje privlačnost Evrope kot destinacije ter spodbuja inovacije in ustvarjanje delovnih mest. Tudi ukrepi za razvoj zmogljivosti so bili ključni pri internacionalizaciji visokošolskih sistemov v partnerskih državah, kar prispeva k socialno-ekonomskim reformam in utrjevanju demokracije.

3 SREDSTVA IN MEJNIKI

Kot dopolnilo k pobudam, ki se izvajajo od leta 2018, bo Komisija predlagala vrsto novih pobud, katerih cilj je uresničitev širokopoteznega evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025 skupaj z državami članicami in zainteresiranimi stranmi, in sicer v njegovih šestih razsežnostih, predstavljenih v prejšnjem poglavju³².

3.1 Izboljšanje kakovosti izobraževanja

Za izboljšanje kakovosti izobraževanja so potrebna usklajena prizadevanja, prilagojena izzivom posameznega sistema. Cilji na ravni EU usmerjajo ukrepe in izobraževalne ekosisteme držav članic k osredotočanju na ravni spretnosti, povečevanje udeležbe in

³⁰ Direktiva (EU) 2016/801 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. maja 2016 o pogojih za vstop in prebivanje državljanov tretjih držav za namene raziskovanja, študija, opravljanja pripravništva, prostovoljskega dela, programov izmenjave učencev ali izobraževalnih projektov in dela varušku ali par.

³¹ V okviru 130 programov skupnega magistrskega študija Erasmus Mundus je danes študentkam in študentom z vsega sveta letno na voljo več kot 2 500 štipendij iz sredstev EU za študij na dveh ali več evropskih univerzah. Na institucionalni ravni se s partnerstvi za razvoj zmogljivosti v visokošolskem izobraževanju razvijajo nove oblike poučevanja, krepijo spretnosti in izboljšuje upravljanje visokošolskega izobraževanja v sosednjih državah EU ter v bolj oddaljenih gospodarstvih v razvoju ali vzponu. Vsako leto je izbranih 150 projektov, s čimer visokošolsko izobraževanje postaja gonilo širšega družbenega in gospodarskega razvoja ter se učinkovito dopolnjuje s politiko EU na področju razvoja in sodelovanja.

³² Financiranje nekaterih pobud je lahko odvisno od sprejetja temeljnih aktov zadevnih programov in se bo izvajalo v skladu z njihovimi pravili.

izboljšanje dosežkov. Namen izmenjave izkušenj in medsebojne podpore na ravni EU je omogočiti vpogled v oblikovanje politik držav članic. In sicer:

- Komisija bo države članice podpirala pri **opredeljevanju učinkovitih reform politike**, ki podpirajo boljše dosežke pri **osnovnih spretnostih**. To bo posebej zadevalo kurikule in vrednotenje, pa tudi sposobnost institucij in osebja za inovativnost ter razvoj lastnih učnih pristopov in okolij. Komisija bo podpirala tudi **sodelovanje med evropskimi organizacijami zainteresiranih strani, učiteljskimi združenji in izvajalci izobraževanja učiteljev**, da bi sodelovali in prispevali k priporočilom politike o **inovativnih in multidisciplinarnih pristopih k poučevanju in učenju osnovnih spretnosti**. Za nacionalne ukrepe se lahko izkoristijo drugi viri, kot so evropski strukturni in investicijski skladi ali sredstva v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost.
- Komisija namerava okrepljeni program Erasmus dopolniti s posodobitvijo **okvira učne mobilnosti**. Tako bo lahko več učečih se in več učiteljev premagalo ovire in izkoristilo priložnosti za mobilnost. Z revidiranim okvirom bi se obravnavali trije izzivi: (i) zagotavljanje priložnosti mnogo širšemu naboru udeležencev in udeleženk, (ii) zelena in digitalna mobilnost, vključno s kombiniranjem spletnih in fizičnih izmenjav, (iii) spodbujanje uravnotežene mobilnosti.
- Za spodbujanje **večjezičnosti** so zainteresirane strani na nacionalni, regionalni in šolski ravni pozvane, naj nadalje izvajajo *Priporočilo Sveta iz leta 2019 o celovitem pristopu k poučevanju in učenju jezikov*, tudi v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Komisija si bo prek financiranja iz prihodnjega programa Erasmus in dejavnosti vzajemnega učenja prizadevala države članice podpirati pri spodbujanju „jezikovno ozaveščenih šol“, pri čemer je končni cilj okrepiti znanje učnega jezika med učenci in učenkami z različnimi ozadji³³. S programom Erasmus naj bi se z vidika vseživljenjskega učenja še naprej podpirale jezikovne kompetence, in sicer z zagotavljanjem priložnosti za mobilnost za poučevanje in učenje v tujini, pa tudi s podpiranjem nadaljnjega sodelovanja med izvajalci izobraževanja in usposabljanja na vseh ravneh.
- Spodbujanje **prečnih spretnosti**, kot so kritično mišljenje, podjetništvo, ustvarjalnost in državljanska udeležba, je ključnega pomena za naslednje generacije študentov, raziskovalcev in inovatorjev, da izgradijo odporno družbo³⁴. Cilj prihodnjega programa Erasmus je učečim se na vseh ravneh zagotoviti široko paleto priložnosti za razvoj teh spretnosti, zlasti z zagotavljanjem več priložnosti institucijam za izobraževanje in usposabljanje, da bodo lahko v povezavi s svojimi ekosistemi znanja razvile bolj naddisciplinarne pristope, ki so usmerjeni v učeče se in temeljijo na izzivih. Z evropskimi strukturnimi in investicijskimi skladi se lahko podpirajo ukrepi za razvoj takih spretnosti na regionalni in nacionalni ravni.
- Komisija bo zbrala zainteresirane strani s področja izobraževanja in predstavnike držav članic, da bi spodbudila vzajemno učenje in razvoj **evropske perspektive v izobraževanju**. Prizadeva si za razširitev in okrepitev **aktivnosti Jeana Monneta**, da

³³ Kot je opisano v Priporočilu Sveta z dne 22. maja 2019 o celovitem pristopu k poučevanju in učenju jezikov, UL C 189, 5.6.2019, str. 15.

³⁴ V programu znanj in spretnosti za Evropo so predvideni ukrepi za izboljšanje vrednotenja prečnih spretnosti.

bi jih približala šolam ter tako spodbujala evropski način življenja, trajnostnost in vrednote EU³⁵.

- Za oblikovanje demokratičnih izobraževalnih okolij, kjer ni ustrahovanja, zlonamernega govora in dezinformacij, namerava Komisija s programom Erasmus države članice in zainteresirane strani še naprej podpirati pri izvajanju *Priporočila Sveta z dne 22. maja 2018 o spodbujanju skupnih vrednot, vključujočega izobraževanja in evropske razsežnosti poučevanja*³⁶.

3.2 *Bolj vključujoče in spolno občutljivo izobraževanje in usposabljanje*

Komisija bo prek namenskih platform za **vzajemno učenje in sodelovanje** združila strokovnjake držav članic in zainteresirane strani, da bi podprla zbiranje podatkov, razčlenjenih po spolu, in inovacije za vključujoče in na enakosti spolov temelječe izobraževanje ter se tako odzvala na potrebe politike držav članic. Tako bodo nacionalne naložbe in naložbe EU bolj osredotočene na skupine in področja z največjimi potrebami.

V novem programskem obdobju bo v **programih Erasmus in Evropska solidarnostna enota** posebna pozornost namenjena vključevanju, enakosti in raznolikosti. Z večplastnim pristopom bo program bolj vključujoč, in sicer bodo uvedene prožnejše in dostopnejše oblike, podporni ukrepi za pomoč pri pripravi ter spremljanju udeležencev in udeleženk ter finančni ukrepi za podporo tistim, ki bi težko sodelovali v programu.

Vključujočo naravo izobraževanja bi povečale tudi naslednje pobude:

- pobuda **Poti do uspeha v šoli** bi vsem učencem in učenkam pomagala doseči temeljno raven³⁷ obvladanja osnovnih spretnosti. Pobuda bo posebej osredotočena na skupine, pri katerih obstaja večje tveganje podpovprečnih dosežkov in zgodnjega opuščanja šolanja. Komisija bo na podlagi Priporočila Sveta iz leta 2011 o politikah za zmanjševanje osipa skupaj z državami članicami oblikovala **smernice o politiki za zmanjšanje nizkih dosežkov in povečanje doseganja sekundarne izobrazbe**. Smernice bodo temeljile na štirih stebrih, in sicer i) spremljanju (omogočanje sledenja in ciljno usmerjenih ukrepov), ii) preprečevanju (zlasti za skupine, izpostavljene tveganju), iii) zgodnjem posredovanju (za učence in učenke, pri katerih se težave že kažejo) in iv) nadomestitvi (za tiste, ki že imajo slabe rezultate in potrebujejo drugo priložnost)³⁸. Komisija se bo oprla tudi na evropski semester. Državam članicam bo zagotovila prilagojeno podporo politiki pri njihovih prizadevanjih za dvig ravni kompetenc, pri čemer bo posebno pozornost namenila ločitvi ravni izobrazbe od

³⁵ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa „Erasmus“, programa Unije za izobraževanje, usposabljanje, mladino in šport, ter o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1288/2013, COM(2018) 367 final.

³⁶ UL C 195, 7.6.2018, str. 1.

³⁷ Temeljna raven pismenosti se nanaša na 2. raven na šeststopenjski lestvici pismenosti v raziskavi PISA, ki jo izvaja OECD. 2. raven bralne pismenosti ustreza ravni, na kateri bralci začnejo kazati kompetence, ki jim bodo omogočile učinkovito in produktivno udeležbo v življenju v vlogi študentov, delavcev in državljanov v prihodnosti. Podpovprečne dosežke imajo v raziskavi PISA tisti učenci in učenke, ki ne dosežejo 2. ravni, ki je minimalna raven pismenosti, potrebna za uspešno udeležbo v družbi. Razmerje med pojmom temeljne ravni in podpovprečnih dosežkov je podlaga za določanje ciljev EU v zvezi s podpovprečnimi dosežki pri osnovnih spretnostih in digitalnih kompetencah.

³⁸ Priporočilo Sveta z dne 28. junija 2011 o politikah za zmanjševanje osipa, UL C 191, 1.7.2011, str. 1. .

socialno-ekonomskega ozadja. Pobuda bo prispevala k preprečevanju brezposelnosti mladih, Komisija pa bo poskrbela za tesno usklajevanje z ukrepi, predvidenimi v nedavnem predlogu o okrepljenem jamstvu za mlade³⁹;

- Komisija bo sestavila strokovno skupino, ki bo pripravila predloge o strategijah za oblikovanje **podpornih učnih okolij za skupine, pri katerih obstaja tveganje podpovprečnih dosežkov**⁴⁰, in za **podpiranje dobrega počutja v šoli**. Obravnavali se bodo izzivi, povezani s spolom, kot so spolni stereotipi v izobraževanju in izobraževalnih kariernih poteh, in podpovprečni dosežki fantov ter ustrahovanje in spolno nadlegovanje. Pri slednjem bi bilo treba ženske in dekleta podpirati pri osvajanju samoobrambe pred spletnim nasiljem. Za ukrepe na nacionalni ravni lahko države članice izkoristijo različne instrumente financiranja, kot so Evropski socialni sklad ali sredstva v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost;
- ker udeležba v vzgoji in izobraževanju v zgodnjem otroštvu pomembno vpliva na pridobivanje osnovnih spretnosti pozneje v življenju, bo Komisija države članice podprla pri izvajanju evropskega okvira kakovosti za visokokakovostne sisteme vzgoje in varstva predšolskih otrok⁴¹. Da bi otrokom zagotovili boljšo podlago za uspeh v izobraževanju skozi vse življenje, bo Komisija leta 2021 na podlagi izmenjave dobrih praks ter prispevkov strokovnjakov in zainteresiranih strani pripravila zbirko orodij za vključevanje v vzgojo in izobraževanje v zgodnjem otroštvu ter pregled ključnih kompetenc osebja na tem področju. Komisija pripravlja tudi jamstvo za otroke;
- da bi spodbudila vključujočnost in kakovost sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja, kot je bilo napovedano v programu znanj in spretnosti za Evropo, namerava Komisija s **financiranjem iz programa Erasmus podpreti ustanovitev 50 centrov poklicne odličnosti**. Centri poklicne odličnosti bodo postali referenčne točke za začetno usposabljanje mladih ter nadaljnje izpopolnjevanje in prekvalificiranje odraslih;
- sistemi visokošolskega izobraževanja ter poklicnega izobraževanja in usposabljanja se morajo prilagoditi, da bi okrepili svojo ključno vlogo pri podpiranju vseživljenjskega učenja in doseganju bolj raznolike ciljne populacije. Za to je potrebna temeljita sprememba miselnosti, kulture in strukture. Komisija bo pri doseganju tega cilja sodelovala z državami članicami, podporo pa namerava zagotavljati prek programa Erasmus ter drugih skladov in instrumentov EU. Poleg tega si bo Komisija, kot je določeno v programu znanj in spretnosti, prizadevala za razvoj **evropskega pristopa k mikrokvalifikacijam**, da bi z zagotavljanjem prožnejših in modularnih učnih priložnosti povečala možnosti za učenje ter okrepila vlogo visokošolskih institucij in institucij za poklicno izobraževanje in usposabljanje v vseživljenjskem učenju. Mikrokvalifikacije niso koristne le za poklicno usposobljene posameznice in posameznike, temveč so lahko tudi dopolnilo h kurikulumu na dodiplomski, magistrski in doktorski študijski stopnji. Vse večje število odraslih z visokošolsko izobrazbo ali brez nje se bo moralo prekvalificirati in izpopolnjevati po alternativnih poteh, prožnejših od polne diplome, da bi zapolnili vrzel med učnimi izidi svojih začetnih

³⁹ Predlog priporočilo Sveta „Most do delovnih mest – okrepitev jamstva za mlade“, COM(2020) 277 final.

⁴⁰ Komisija bo še naprej razvijala specifične pobude za prikrajšane skupine, vključno z Romi, migranti in begunci.

⁴¹ Priporočilo Sveta z dne 22. maja 2019 o visokokakovostnih sistemih vzgoje in varstva predšolskih otrok, UL C 189, 5.6.2019, str. 4.

formalnih kvalifikacij in novimi potrebami po spretnostih na trgu dela. Potreba po prožnejših in bolj vključujočih učnih poteh se je povečala, saj populacija učečih se postaja vse bolj raznolika, učne potrebe pa bolj dinamične. Vse več visokošolskih institucij, vključno z Evropskimi univerzami, sicer že razvija te mikrokvalifikacije, manjkata pa skupna opredelitev ter skupni pristop k njihovem vrednotenju in priznavanju. V zvezi s tem namerava Komisija, kot je bilo napovedano v programu znanj in spretnosti, leta **2021** predstaviti predlog **priporočila Sveta**. Namen priporočila naj bi bil z evropskimi ukrepi podpirati krepitev zaupanja v mikrokvalifikacije po vsej Evropi, da bi bili do leta 2025 sprejeti vsi potrebni ukrepi za njihovo širšo uporabo, prenosljivost in priznavanje;

- **neformalno učenje, kot je prostovoljstvo**, pomaga pri pridobivanju življenjskih in poklicnih spretnosti in kompetenc. Te spretnosti in kompetence je treba spodbujati, ceniti in v celoti priznati⁴². Evropska solidarnostna enota je vrednost in priznavanje učnih izkušenj v celoti vključila v svoje cilje in operacije. Vendar za čezmejno mobilnost za prostovoljstvo še vedno obstajajo ovire, kot je priznavanje učnih izidov med delodajalci. Komisija bo na podlagi pregleda obstoječega priporočila Sveta iz leta 2008 o mobilnosti mladih prostovoljcev⁴³ v letu 2021 zagotovila posodobljene smernice o politiki za odpravo pravnih, finančnih in upravnih ovir, ki še vedno otežujejo čezmejne prostovoljske in solidarnostne aktivnosti mladih. To bo pripomoglo k nadaljnji krepitvi vključujočnosti, kakovosti in priznavanja čezmejnih izkušenj v okviru prihodnjega programa Evropska solidarnostna enota;
- vlade bi morale skupaj z zainteresiranimi stranmi spodbujati **enakost spolov** v vseh sektorjih izobraževanja in usposabljanja, tudi z zagotavljanjem dostopa do kakovostnega izobraževanja za fante in dekleta ter ženske in moške v vsej njihovi raznolikosti;
- vlade bi morale skupaj z zainteresiranimi stranmi spodbujati vključujoče izobraževanje v vseh sektorjih izobraževanja in usposabljanja v skladu zavezami držav članic in EU glede izvajanja Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov;
- Komisija namerava prispevati h krepitvi raziskav, tudi s podporo iz programa **Obzorje Evropa**, pri čemer namerava preučiti vlogo **spola v politiki izobraževanja in usposabljanja** ter povezave med spolom, izobraževanjem ter socialno-ekonomsko uspešnostjo;
- namenski moduli v okviru učiteljskih akademij bi pomagali pri iskanju rešitev za učinkovito **spodbujanje spolno občutljivega poučevanja v šolah**;
- **nova agenda za preoblikovanje visokošolskega izobraževanja** bo prispevala k uravnoteženi zastopanosti spolov v akademskih kariernih poteh in pri izbiri študija ter vključevanju razsežnosti enakosti spolov v univerzitetne kurikule. Ukrepi v okviru nove agende bodo posebej osredotočeni na ženske na vodilnih položajih v visokošolskih institucijah;

⁴² Glej Priporočilo Sveta iz leta 2012 o potrjevanju neformalnega in priložnostnega učenja (2012/C 398/01) in njegovo nedavno oceno v SWD(2020) 121.

⁴³ Priporočilo Sveta z dne 20. novembra 2008 o mobilnosti mladih prostovoljcev v Evropski uniji, UL C 319, 13.12.2008, str. 8.

- Komisija bo predlagala namenske delovne tokove v evropskem izobraževalnem prostoru, ki bodo omogočali okvir za oblikovanje **smernic o politiki enakosti spolov v izobraževanju in usposabljanju**. Zajete bodo tudi smernice o tem, kako oblikovati spolno občutljive izobraževalne procese. Komisija bo razsežnost spola obravnavala pri svojem delu v zvezi z dokazi, študijami in analizami, ki podpirajo evropski izobraževalni prostor.

3.3 Podpiranje zelenega in digitalnega prehoda v izobraževanju in usposabljanju ter z izobraževanjem in usposabljanjem

Komisija za uresničitev dvojnega prehoda priporoča, da se daje prednost ukrepom, ki ljudem pomagajo pridobivati znanje, sposobnosti, vrednote in odnose, ki jih potrebujemo, da bi lahko živeli v trajnostni in z viri gospodarni družbi in gospodarstvu ter da bi tako družbo in gospodarstvo lahko razvijali in podpirali. S programi financiranja, ki podpirajo zeleni in digitalni prehod, kot sta mehanizem za okrevanje in odpornost ter Sklad za pravični prehod, je pri izvajanju njihovih glavnih ciljev prav tako mogoče podpirati izobraževanje in usposabljanje. Države članice se spodbuja, da skrbno preučijo možnosti in predložijo ustrezne predloge. Praktične digitalne izkušnje v izobraževanju in usposabljanju za vse bodo ljudem pomagale prispevati k hiperpovezani družbi in uspevati v njej.

- Komisija bo do konca leta 2020 vzpostavila **izobraževalno koalicijo za podnebje**, da bi mobilizirala strokovno znanje, zagotovila vire za mreženje in podprla ustvarjalne pristope z učitelji, učenci in študenti. Koalicija bo v sinergiji z evropskim podnebnim paktom povezava med pobudami od spodaj navzgor in ukrepi na ravni EU ter bo podpirala zaveze in konkretne ukrepe za uvajanje trajnostnih vedenjskih navad po vsej EU;
- Komisija bo leta 2021 za pomoč pri vključevanju zelenega prehoda in trajnostnosti v šole, visokošolsko izobraževanje in poklicno usposabljanje predlagala **priporočilo Sveta o izobraževanju za okoljsko trajnostnost**. Šolam, visokošolskim institucijam ter učiteljem in učiteljicam bo tako zagotovila smernice za sodelovanje in izmenjavo izkušenj med državami članicami na področju izobraževanja o okoljski trajnostnosti. Komisija bo predlagala tudi **evropski okvir kompetenc** za pomoč pri razvoju in vrednotenju znanja, spretnosti in odnosov o podnebnih spremembah in trajnostnem razvoju, ki bi ga bilo mogoče povezati s priporočilom Sveta;
- Komisija bo spodbujala **okolju prijaznejšo izobraževalno infrastrukturo**. Izobraževalna infrastruktura v državah EU v povprečju predstavlja 8 % izdatkov za izobraževanje in usposabljanje. Kljub temu večina šolskih in številne univerzitetne stavbe niso opremljene za soočanje s povpraševanjem po novih kompetencah in pedagoških praksah ali pa ne izpolnjujejo današnjih energijskih standardov, poleg tega pa obstaja velik potencial za izboljšanje zelenih površin na šolskih območjih, s čimer bi se lahko spodbujala interakcija in učenje. Komisija namerava sodelovati z Evropsko investicijsko banko, tudi prek programa InvestEU⁴⁴, da bi državam članicam omogočila, da izkoristijo vse razpoložljive vire financiranja za razvoj digitalne in

⁴⁴ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa InvestEU, COM(2018) 439 final.

fizične infrastrukture za izobraževanje in usposabljanje ter da okrepijo zmogljivosti, potrebne v ta namen;

- cilj pobude „**Raziskovalci v šolah**“ je približati znanost šolam, tako da se mladim raziskovalcem, podprtim z ukrepi Marie Skłodowske-Curie, omogoči, da z učitelji in učenci sodelujejo pri vprašanih podnebnih sprememb, trajnostnega razvoja, digitalizacije, zdravja in drugih vprašanih iz evropskega zelenega dogovora;
- da bi odpravili vrzel v digitalnih spretnostih⁴⁵ z vidika vseživljenjskega učenja ter okrepili digitalno zmogljivost in odpornost evropskih sistemov izobraževanja in usposabljanja, Komisija danes z novim **akcijskim načrtom za digitalno izobraževanje** predlaga nov in celovit pristop k digitalnemu učenju in izobraževanju na evropski ravni. Načrt vsebuje ambiciozne ukrepe z dvema strateškima prednostnima nalogama: spodbujati razvoj evropskega ekosistema digitalnega izobraževanja ter krepiti digitalne kompetence in spretnosti za digitalno preobrazbo⁴⁶;
- v prihodnjem **programu za digitalno Evropo** je predvideno financiranje naprednih digitalnih spretnosti na področjih, kot so umetna inteligenca, kibernetika, varnost in visokozmogljivostno računalništvo, s čimer bi se državam članicam pomagalo pri zadovoljevanju potreb po strokovnjakih in strokovnjakinjah na digitalnem področju;
- v sodelovanju z **Evropskim inštitutom za inovacije in tehnologijo** (EIT) in njegovimi skupnostmi znanja in inovacij (SZI) ter drugimi deli programa Obzorje Evropa naj bi se razširile delavnice o digitalnih in podjetniških spretnostih (40 000 študentk in študentov) ter organizirali kratki programi prakse za študentke na digitalnem področju in področjih, povezanih s koalicijo EU za naravoslovje, tehnologijo, inženirstvo in matematiko, in sicer v različnih gospodarskih sektorjih;
- prihodnja **programa Erasmus in Evropska solidarnostna enota** bosta, kot sta predlagana, bolj zelena in bolj digitalna. Fizično mobilnost bi lahko dopolnjevali virtualna in kombinirana mobilnost. Pri projektih sodelovanja naj bi imele prednost zelene in digitalne teme s svojim v prihodnost usmerjenim in strateškim značajem. Programa naj bi racionalizirala digitalno razsežnost pri ukrepih mobilnosti in sodelovanja, podpirala pa naj bi tudi podnebnju prijazne načine sodelovanja in vodenja projektov. Ukrepe naj bi dopolnjevale nadaljnje pobude, kot so spodbude za potovanja za fizično mobilnost z manjšimi izpusti ogljikovega dioksida.

3.4 Krepitev kompetenc in motivacije za poklice v izobraževanju

Nacionalni oblikovalci politik in strokovnjaki so poudarili potencial, ki ga ima sodelovanje na ravni EU pri krepitvi poklicev v izobraževanju. Komisija bo na tej podlagi začela vrsto pobud, da bi bolje podprla razvoj kompetenc in kariernih poti učiteljev, vodij usposabljanja in vodstvenih delavcev šol ter povečala privlačnosti teh poklicev. Te pobude bodo pripomogle k

⁴⁵ Digitalizacija revolucionarno spreminja način, kako živimo, poučujemo, se učimo, delamo in komuniciramo. V evropskem izobraževalnem prostoru morata izobraževanje in usposabljanje postati popolnoma prilagojena digitalni dobi ter čim bolj izkoristiti nove tehnologije ter metode poučevanja in učenja. Hkrati bodo imeli evropski izobraževalni sistemi ključno vlogo pri zmanjševanju tveganj in izkoriščanju priložnosti, ki jih ponujajo nove tehnologije in umetna inteligenca. Leta 2019 je 56 % prebivalstva EU v starosti od 16 do 74 let poročalo, da imajo vsaj osnovne digitalne spretnosti, kar bi pomenilo, da skoraj polovica prebivalstva nima spretnosti za večino današnjih delovnih mest.

⁴⁶ Tak primer je podpora, ki jo učiteljem, učencem in staršem zagotavlja evropska mreža [centrov za varnejši internet](#) v državah članicah, ki jo financira EU, in portal EU [betterinternetforkids.eu](#) z izobraževalnimi viri za zaščito in opolnomočenje mladoletnikov na spletu.

izboljšanju priložnosti za profesionalni razvoj in priznavanja razvoja individualnih kompetenc v različnih kontekstih. Promovirale bodo raznolikost kariernih priložnosti za učitelje, vodje usposabljanja in vodstvene delavce šol v prid osebnemu, šolskemu in sistemskemu razvoju. Povečale bodo tudi kakovost in število priložnosti za učno mobilnost učiteljev in učiteljic, mobilnost pa naj bi postala sestavni del njihovega začetnega in nadaljnjega izobraževanja. Te pobude bodo poleg tega spodbudile sodelovanje med učitelji ter izvajalci in raziskavami na področju izobraževanja učiteljev. Še pomembneje pa je, da bodo te pobude podpirale združevalno moč učiteljev, da delijo svoje izkušnje in dosežejo družbo, da bi se bolje slišal njihov glas. Za uresničitev teh ciljev:

- namerava Komisija leta 2021 v okviru novega programa Erasmus uvesti **učiteljske akademije Erasmus**, da bi vzpostavila mreže institucij za izobraževanje učiteljev in učiteljskih združenj. Akademije bodo skozi čas oblikovale izkustvene skupnosti, zlasti na področju začetnega izobraževanja in stalnega profesionalnega razvoja učiteljev, ki bodo podlaga za nacionalne in evropske politike izobraževanja učiteljev ter podpora inovacijam v učiteljskih praksah. Te mreže bodo učiteljem in študentom zagotavljale učne priložnosti glede pedagoških vprašanj skupnega pomena. Namenski moduli bodo posvečeni vprašanju, kot so dialog z družbo, izobraževanje za trajnostni razvoj ali poučevanje v večjezičnih razredih. Učiteljske akademije Erasmus bodo izkoristile strukturna partnerstva in skupne programe med institucijami ter drugimi izvajalci izobraževanja učiteljev in učiteljskimi združenji, pri čemer bosta stalnica čezmejno usposabljanje in učenje. Do leta 2025 naj bi bilo razvitih 25 učiteljskih akademij Erasmus;
- Komisija bo v **letih 2021–2022 pripravila evropske smernice za razvoj nacionalnih kariernih okvirov**, s čimer bo podprla karierno napredovanje oseb, ki se poklicno ukvarjajo s šolskim izobraževanjem. Delo bo potekalo v obliki vzajemnega učenja med državami pri prilagajanju in uvajanju koncepta usklajenega okvira za karierno poti v šolskem izobraževanju⁴⁷;
- Komisija bo v okviru priprav prihodnjega okvira mobilnosti in v povezavi z učiteljskimi akademijami Erasmus sodelovala z državami članicami in zainteresiranimi stranmi pri oblikovanju **okvira politike za povečanje števila in kakovosti priložnosti za učno mobilnost učiteljev in učiteljic** v Evropi na podlagi njihovih dejanskih potreb po mobilnosti;
- Komisija bo do leta 2021 uvedla **evropsko nagrado za inovativno poučevanje**, s katero bo priznala delo učiteljev in učiteljic (ter njihovih šol), ki izjemno prispevajo k temu poklicu. Ta pobuda se bo oprla na dobre prakse, kot so evropsko jezikovno priznanje, nagrada Jana Amosa Komenskega ter nacionalne in evropske nagrade eTwinning.

3.5 *Krepitev evropskih visokošolskih institucij*

⁴⁷ Kot je bil razvit v okviru ET 2020: „Okvir za karierno poti učiteljev in vodstvenih delavcev šol“ Evropske komisije (2020)
– Podpiranje kariernih poti učiteljev in vodstvenih delavcev šol: vodnik po politikah. Na voljo na <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/6e4c89eb-7a0b-11ea-b75f-01aa75ed71a1/language-en>.

Visokošolske institucije v Evropi so v središču tako evropskega izobraževalnega prostora kot evropskega raziskovalnega prostora ter so še posebej primerne, da ju povežejo. Za zagotovitev vseh sinergij med njima se je Komisija zavezala države članice in visokošolske institucije podpirati pri **oblikovanju okvira politike za nemoteno in ambiciozno nadnacionalno sodelovanje med visokošolskimi institucijami** v Evropi. Pri tem se bodo upoštevale izkušnje z zavezništvu Evropskih univerz, izbranih v okviru programa Erasmus+, ki jih podpira tudi Obzorje 2020.

Cilj je zagotoviti spodbude za več kot 5 000 visokošolskih institucij po Evropi, da se prilagodijo razmeram po COVID-19 in prihodnje generacije usposobijo za soustvarjanje znanja prek meja, disciplin in kultur za odprto, vključujočo in trajnostno družbo. Komisija bo skupaj z visokošolskim sektorjem in državami članicami oblikovala spodbude za pospešeno preoblikovanje visokošolskih institucij v Evropi na odprto in vključujoč način.

Takšno preoblikovanje bo osredotočeno na **povezljivost** med visokošolskimi institucijami, pa tudi med njimi in njihovimi širšimi ekosistemi in družbo, tako da bodo zajete vse štiri naloge univerz, tj. izobraževanje in raziskovanje, usmerjanje k inovacijam in koristi za družbo. **Vključevanje** bo prav tako ključni cilj, da bodo visokošolske institucije dostopne in odprte za raznoliko študentsko in raziskovalno populacijo ter bodo ponujale več priložnosti za vseživljenjsko učenje. S preoblikovanjem se bosta obravnavali tudi **digitalna in zelena pripravljenost in odpornost**, da bi univerze podprli pri njihovih prizadevanjih za vzpostavitev in okrepitev digitalnih in zelenih zmogljivosti ter digitalnih orodij. V skladu z akcijskim načrtom za digitalno izobraževanje se bodo podpirale potrebe študentov, osebja in raziskovalcev po digitalnih spretnostih in kompetencah. Ker je visokošolsko izobraževanje ključnega pomena za uresničitev evropskega zelenega dogovora in ciljev trajnostnega razvoja, se bo s preoblikovanjem spodbujalo vključevanje učenja in usposabljanja za trajnostni razvoj v vse discipline in na vseh ravneh po interdisciplinarnem in na izzivih temelječem pristopu, katerega ključni sestavni del bodo **inovacije**. Poleg inovacij, povezanih z raziskavami, je enako pomembno zagotoviti inovacije pri učenju in poučevanju, ki sta usmerjena na študente, ter prožnejših in modularnih učnih in kariernih poteh. Ukrepi v okviru programa za digitalno Evropo bodo podpirali sodelovanje med akademskim svetom, raziskavami in podjetji na specifičnih digitalnih področjih, pri čemer je cilj te ekosisteme okrepiti za privabljanje, usposabljanje in preusposabljanje talentov.

Komisija bo v ta namen letos začela spletno javno posvetovanje, ki ga bodo dopolnjevali ciljno usmerjeni posvetovalni dogodki. Na tej podlagi bo do konca leta 2021 sooblikovana **agenda za preoblikovanje visokošolskega izobraževanja**.

Agendo bodo podpirale naslednje konkretne pobude:

- cilj Komisije je **polno izvajanje pobude o mrežah evropskih univerz** v okviru programa Erasmus in v sinergiji s programom Obzorje Evropa, programom za digitalno Evropo in drugimi instrumenti EU. Komisija bo na podlagi izkušenj z zavezništvu Evropskih univerz, ki so se začela leta 2019 in 2020, sodelovala z državami članicami in visokošolskim sektorjem, da bi optimizirala vizijo Evropskih

univerz in **odpravila konkretne ovire**, da bi lahko visokošolski sektor uresničil svoje velike ambicije;

- Komisija bo s podporo koaliciji EU za naravoslovje, tehnologijo, inženirstvo in matematiko⁴⁸ pomagala spodbujati razvoj novih visokošolskih kurikulumov za inženirstvo in IKT na podlagi pristopa STEAM (naravoslovje, tehnologija, inženirstvo, umetnost in matematika)⁴⁹. V skladu z ukrepi, napovedanimi v programu znanj in spretnosti za Evropo, bo preučila načine in sredstva za povečanje privlačnosti področij naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike za ženske. To bo pripomoglo k bolj uravnoteženi zastopanosti spolov med študentsko populacijo in akademskim osebjem ter večjemu naboru spretnosti in kompetenc na tem zelo aktualnem področju;
- v zvezi s tem bo Komisija skupaj z državami članicami in zainteresiranimi stranmi preučila tudi razvoj **evropske diplome**, kar bi lahko zagotovilo okvir za lažje izvajanje skupnih diplom zavezništev univerz, kot so Evropske univerze. Takšna evropska diploma je temeljni element, ki bi študentkam in študentom na vseh stopnjah in v vseh disciplinah omogočal, da izberejo, kaj, kje in kdaj študirati pri članicah nadnacionalnega zavezništva univerz, in sicer na podlagi tehtnega pedagoškega usmerjanja;
- visokošolske institucije bi morale podpirati učinkovitejše izvajanje modularnih skupnih programov. Poleg formalnih zahtev za izdane diplome se to nanaša tudi na akreditacijo in zagotavljanje kakovosti. Komisija bo skupaj z nacionalnimi informacijskimi centri za priznavanje visokošolskih diplom, visokošolskimi institucijami, agencijami za kakovost in drugimi ključnimi zainteresiranimi stranmi izboljšala izvajanje potrebnih orodij za preglednost. Pri tem se bo oprla na uspešne projekte Erasmus+, kot so podatkovna zbirka poročil o zunanjem zagotavljanju kakovosti, uporaba in spodbujanje digitalne priloge k diplomu, oblikovanje katalogov spletnih programov in podatkovnih zbirk študijskih programov ter razvoj novih tehnologij, kot je blokovna veriga, s čimer se bo pripomoglo k izvajanju avtomatičnega priznavanja za nadaljnje učenje. Resnični evropski sistem priznavanja in zagotavljanja kakovosti bo zagotovil, da zunanje zagotavljanje kakovosti ščiti avtonomijo visokošolskih institucij in hkrati ohranja zaupanje javnosti v avtomatično priznavanje za nadaljnje učenje v državah članicah in med njimi. V ta namen bo Komisija **pregledala priporočilo Parlamenta in Sveta o zagotavljanju kakovosti**⁵⁰ v sodelovanju z državami članicami in visokošolskim sektorjem⁵¹;
- Komisija bo v tesnem sodelovanju z državami članicami in visokošolskim sektorjem preučila nujnost in izvedljivost **pravnega statuta za zavezništva univerz**, kot so Evropske univerze. Če bo to utemeljeno, se bodo lahko od leta 2023 začeli uvajati ukrepi za spodbujanje takega poglobljenega in trajnostnega sodelovanja med izobraževalnimi institucijami iz različnih držav članic. Med možnimi ukrepi so lahko

⁴⁸ Koalicija EU za naravoslovje, tehnologijo, inženirstvo in matematiko je mreža na ravni EU, podprta v okviru programa Erasmus, ki si prizadeva za boljše izobraževanje na teh področjih v Evropi.

⁴⁹ Glej delovni dokument služb Komisije.

⁵⁰ Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. februarja 2006 o nadaljnjem evropskem sodelovanju pri zagotavljanju kakovosti v visokem šolstvu, UL L 64, 4.3.2006, str. 60.

⁵¹ Ogrodja kvalifikacij, sistemi kreditnih točk, instrumenti za zagotavljanje kakovosti, ki omogočajo razumljivost in primerljivost spretnosti, kompetenc in kvalifikacij.

rešitve za čezmejno sodelovanje pri financiranju, akreditaciji, zagotavljanju kakovosti, študentskih in delovnih vidikih ter upravljanju infrastrukture. Preučila se bo možnost uporabe obstoječih nacionalnih in evropskih statutow, kot so evropska združenja za teritorialno sodelovanje, da se ugotovi, ali bi lahko bili ob prilagoditvah primerni ali pa bi bile potrebne druge rešitve;

- **pobuda za evropsko študentsko izkaznico**, ki je bila v sklepih Evropskega sveta z dne 14. decembra 2017 opredeljena kot eden od ključnih ukrepov za nadaljnje spodbujanje mobilnosti študentov in njihove udeležbe v izobraževalnih in kulturnih dejavnostih, je pomemben korak pri doseganju ciljev evropskega izobraževalnega prostora in omogočanju čim lažje študentske mobilnosti po vsej Evropi. Pobuda s svojima dvema ključnima elementoma, tj. mobilno aplikacijo Erasmus+ in digitalizacijo upravljanja študentske mobilnosti, pomeni resnično revolucijo pri poenostavljanju načina, kako univerze upravljajo študentsko mobilnost. Z vzpostavitev digitalne enotne kontaktne točke prek **mobilne aplikacije Erasmus+** bodo lahko študenti in študentke preprosto in varno dostopali do vseh informacij in storitev, ki jih potrebujejo pred mobilnostjo v tujini, med njo in po njej⁵². Lahko se bodo prijaviili za mobilnost, izbrali ustrezen program, prejeli avtomatično priznanje kreditnih točk iz tujine, hitreje bodo lahko dostopali do storitev, kot so knjižnica, prevoz in nastanitve, ter enostavno dostopali do informacij o dogodkih in dejavnostih, ki jih organizirajo lokalna študentska društva ali lokalne podružnice vseevropskih študentskih organizacij. **Platforma EU za študentsko e-izkaznico** bo s prispevanjem k ciljem pobude za evropsko študentsko izkaznico⁵³ omogočila okvir za zaupanja vredno čezmejno izmenjavo identifikacijskih podatkov v skladu z uredbo eIDAS o elektronski identifikaciji in storitvah zaupanja.

—

Cilj pobude je visokošolskim institucijam omogočiti enostavnejše, učinkovitejše in okolju prijaznejše upravljanje mobilnosti. Pobuda bo omogočila digitalizacijo vseh upravnih korakov in povezovanje različnih interoperabilnih informacijskih sistemov univerz po državah programa Erasmus+, s čimer se bo sčasoma dosegla brezpapirna mobilnost Erasmus+ ob polnem spoštovanju Splošne uredbe o varstvu podatkov. Pobuda poleg tega krepi evropsko identiteto študentk in študentov, saj univerzam omogoča, da na obstoječe študentske izkaznice dodajo hologram „evropskega študenta“ z edinstveno številko, tako da lahko njihovi mobilni študenti in študentke med bivanjem v tujini dostopajo do študentskih storitev in popustov. Komisija bo ob podpori programa Erasmus, programa za digitalno Evropo in Instrumenta za povezovanje Evrope začela postopno uvajati te storitve, in sicer bo začela pri študentih in študentkah Erasmus leta 2021, do leta 2025 pa naj bi bili zajeti vsi mobilni študenti in študentke v Evropi;

- v skladu s Priporočilom Sveta o spodbujanju **avtomatičnega vzajemnega priznavanja** visokošolskih diplom in spričeval višjega sekundarnega izobraževanja

⁵² Po uspešni pilotni fazi, ki se je začela leta 2018, je v testiranje upravljanja digitalne mobilnosti trenutno vključenih več kot 2 000 visokošolskih institucij, mobilna aplikacija Erasmus+ je bila prenesena in nameščena več kot 85 000-krat in proizvedenih je bilo približno 2,3 milijona evropskih študentskih izkaznic s hologramom evropskega študenta.

⁵³ Sporočilo Komisije, Krepitev evropske identitete s pomočjo izobraževanja in kulture, Prispevek Evropske komisije k srečanju voditeljev v Göteborgu, COM(2017) 673 final.

ter izidov iz učnih obdobj v tujini⁵⁴ bi morala biti kvalifikacija, pridobljena v eni državi članici, za namene dostopa do nadaljnjih učnih dejavnosti veljavna v kateri koli drugi državi članici. Komisija bo v ta namen države članice še naprej podpirala pri vzpostavljanju pogojev, ki bodo **omogočili avtomatično vzajemno priznavanje do leta 2025**. To vključuje tudi tesno sodelovanje z nacionalnimi informacijskimi centri za priznavanje visokošolskih diplom (NARIC), podprtimi v okviru programa Erasmus+. S sredstvi programa Erasmus+ se je financirala ustanovitev skupine za tehnično podporo mreži NARIC, ki bo spodbujala izvajanje avtomatičnega priznavanja. Mrežo bo podpirala s krepitvijo zmogljivosti, usposabljanjem in izmenjavo dobrih praks o avtomatičnem priznavanju. Komisija bo leta 2022 na podlagi prispevkov držav članic poročala o napredku pri izvajanju priporočila Sveta;

- Komisija bo v okviru programa znanj in spretnosti države članice in visokošolske institucije podpirala pri uporabi standardnih evropskih orodij, ki so v **Europassu** na voljo za izdajanje verodostojnih digitalnih potrdil, vključno z digitalnimi diplomami in mikrokvalifikacijami. Digitalna potrdila, izdana prek skupnih evropskih orodij, lahko olajšajo priznavanje, povečajo učinkovitost postopkov sprejema in zaposlovanja ter zmanjšajo možnost goljufij;
- povratne informacije diplomantk in diplomantov po zaključku izobraževanja so bistvene za zagotovitev, da so pridobljeno znanje, spretnosti in kompetence visoke kakovosti in da ustrezajo potrebam današnjega in jutrišnjega sveta dela. Povratne informacije iz anket so koristne tako za univerze, da lahko prilagodijo svoje kurikule in poučevanje, kot za oblikovalce politik, ki si prizadevajo povečati zaposljivost diplomantk in diplomantov, odpraviti vrzeli in neskladja v spretnostih, spodbujati socialno vključevanje, dostopnost in mobilnost ter podpirati visokošolske institucije pri razvoju njihovih kurikulov. To je bistvo **evropske pobude za spremljanje diplomantov** iz *Priporočila Sveta iz leta 2017 o spremljanju diplomantov*⁵⁵. Pobuda je številne države spodbudila k vzpostavitvi ali okrepitvi mehanizmov za spremljanje rezultatov diplomantk in diplomantov z vidika izobraževanja in trga dela. Komisija bo leta 2022 preučila napredek pri izvajanju priporočila, pri čemer do konca leta 2024 pričakuje 80-odstotno uporabo. Za okrepitev evropske razsežnosti države članice sodelujejo pri zagotavljanju primerljivosti podatkov in mnoge bodo diplomantkam in diplomantom zastavljale sklop skupno dogovorjenih vprašanj, da bi lahko primerjale rezultate. Komisija pričakuje, da se bo spremljanje diplomantov po vsej Evropi začelo izvajati do leta 2025. Ta pobuda bi koristila univerzam ter bi lahko bila podlaga za oblikovanje politik EU, ki visokošolske institucije podpirajo pri razvoju pravih spretnosti za zeleni prehod;
- program Obzorje Evropa in Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo bosta imela ključno vlogo pri podpiranju raziskovalne in inovacijske razsežnosti zavezništev Evropskih univerz ter vzpostavljanju ekosistemov znanja. Poleg tega bi morala podatkovno intenzivna analitika in strojno učenje ob spoštovanju standardov varstva in zasebnosti podatkov podpirati odločanje in učenje v evropskem izobraževalnem prostoru. Komisija bo v sinergiji z evropskim raziskovalnim prostorom in ob podpori

⁵⁴ Priporočilo Sveta z dne 26. novembra 2018 o spodbujanju avtomatičnega vzajemnega priznavanja visokošolskih diplom in spričeval višjega sekundarnega izobraževanja ter izidov iz učnih obdobj v tujini, UL C 444, 10.12.2018, str. 1.

⁵⁵ Priporočilo Sveta z dne 20. novembra 2017 o spremljanju diplomantov, UL C 423, 9.12.2017, str. 1.

Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo uvedla pobude za okrepitev prispevka izobraževanja in usposabljanja k inovacijski zmogljivosti Evrope.

3.6 Prispevek izobraževanja k močnejši Evropi v svetu

Evropski izobraževalni prostor lahko s krepitvijo vezi s preostalim svetom prispeva h geopolitičnim ciljem Evropske unije. Mednarodno sodelovanje bi moralo imeti večjo vlogo pri podpiranju izobraževalnih sistemov v partnerskih državah.

Za večjo vlogo izobraževanja v zunanjih politikah EU, tudi z vidika pandemije COVID-19, bi se lahko razmislilo o naslednjih ukrepih:

- ukrepanje na ravni EU bi moralo biti usmerjeno v ustvarjanje **pristopa Ekipe Evropa** in spodbujanje tesnejšega sodelovanja z državami članicami EU pri zunanjih dejavnostih institucij za izobraževanje in usposabljanje v različnih delih sveta, s čimer bi se **okrepil položaj EU kot partnerice v izobraževanju na svetovni ravni**⁵⁶. Tako ukrepanje bi se izvajalo ob spoštovanju pristojnosti EU in postopkov odločanja, vključno z načini glasovanja, določenimi s Pogodbama EU. EU je sama po sebi razmeroma majhna akterka, vendar EU s svojimi državami članicami zavzema več kot polovico vsega mednarodnega sodelovanja na področju izobraževanja, vključno z osnovnim in sekundarnim izobraževanjem, poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter visokošolskim izobraževanjem. Izobraževanje in usposabljanje imata zato ključno vlogo pri spodbujanju Ekipe Evropa. Ta vloga vključuje tesnejše usklajevanje evropskih ukrepov za mednarodno sodelovanje v izobraževanju, vključno s programom Erasmus+ in prispevkom EU k svetovnim pobudam na področju izobraževanja, s prednostnimi nalogami EU na dvostranski, regionalni in svetovni ravni. EU bo prav tako še naprej pomagala otrokom v humanitarnih krizah dostopati do varnega, kakovostnega in akreditiranega primarnega in sekundarnega izobraževanja prek projektov izobraževanja v izrednih razmerah. Spodbujala bo enakost pri dostopu do kakovostnega izobraževanja na vseh ravneh, tako da bo financiranju izobraževanja v izrednih razmerah še naprej namenjala 10 % proračuna za humanitarno pomoč. Tak pristop lahko ustvari močnejše sinergije med izobraževanjem in preostalo agendo partnerstva EU;
- poleg fizične mobilnosti bi morala EU podpirati digitalno pot internacionalizacije izvajalcev izobraževanja, zlasti visokošolskih institucij in institucij za poklicno usposabljanje, in sicer s povečanjem digitalnih priložnosti za osebje, učitelje in študente, tudi prek spletnih programov in modelov kombiniranega učenja;
- EU bi morala poleg tega okrepiti sodelovanje s **strateškimi svetovnimi partnericami** (npr. Kitajsko, Japonsko in ZDA), hkrati pa bolje varovati interese, strokovno znanje in vrednote Unije ter spodbujati vzajemnost in enake pogoje delovanja;
- **razširjena mednarodna razsežnost programa Erasmus** bi lahko bila pomembno orodje za spodbujanje svetovne razsežnosti evropskega izobraževalnega prostora. Program Erasmus bi bilo treba vse bolj ciljno uporabljati za privabljanje talentov v

⁵⁶ Skupno sporočilo Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Sporočilo o globalnem odzivu EU na pandemijo COVID-19, JOIN(2020) 11 final.

visokošolske institucije EU, prek mrež alumnov pa strateško sodelovati z mladimi prihodnjimi voditelji v partnerskih državah. Močan poudarek bi bilo treba nameniti sodelovanju s sosledstvom in zlasti z Afriko ter podpirati izvajanje celovite strategije EU za Afriko, ki prispeva h gospodarskemu okrevanju regije s podpiranjem tekočega procesa reform sistemov izobraževanja, usposabljanja in raziskav;

- Komisija bo še bolj spodbujala ukrepe svetovne razsežnosti, kot je **skupni magistrski študij Erasmus Mundus**, da bi okrepila mednarodna partnerstva in zagotovila, da bo evropsko visokošolsko izobraževanje še privlačnejše. To bi moralo prispevati k nadaljnjemu spodbujanju internacionalizacije, privlačnosti in svetovne konkurenčnosti univerz v Evropi.

Med mednarodnimi mejniki bo **povečanje udeležbe v ureditvah vzajemnega učenja in sodelovanja**. Poleg stalnega sodelovanja tistih držav Evropskega združenja za prosto trgovino, ki so članice Evropskega gospodarskega prostora⁵⁷, bi bilo treba v evropski izobraževalni prostor in program Erasmus⁵⁸ v skladu z veljavnimi pogoji in postopki v celoti vključiti tudi države Zahodnega Balkana.

4 OKVIR ZA URESNIČITEV EVROPSKEGA IZOBRAŽEVALNEGA PROSTORA DO LETA 2025

Za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025 bo vzpostavljen **omogočitveni okvir**.

4.1 Naloge okvira, ki bo omogočil evropski izobraževalni prostor

Omogočitveni okvir bo k uresnitvi evropskega izobraževalnega prostora prispeval na naslednje načine:

- državam članicam, EU in širši skupnosti na področju izobraževanja in usposabljanja bo omogočil, da izvedejo pobude iz tega sporočila za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora. Na podlagi okrepljenih smernic Sveta bo spodbudil prožne metode sodelovanja in okrepil sinergije z drugimi pobudami v izobraževanju in usposabljanju, vključno z evropskim raziskovalnim prostorom ter kopenhavskim in bolonjskim procesom. Poleg evropskih vrhov o izobraževanju in ukrepov za sodelovanje v okviru evropskega izobraževalnega prostora in akcijskega načrta za digitalno izobraževanje, kot sta izobraževalna koalicija za podnebje in hekaton o digitalnem izobraževanju, bo Komisija spodbujala redne dejavnosti ozaveščanja in kampanje za spodbujanje sodelovanja zainteresiranih strani na lokalni in regionalni ravni;
- v okviru bodo **opredeljeni cilji in kazalniki za usmerjanje in spremljanje napredka v smeri evropskega izobraževalnega prostora**. Poleg spremljanja napredka pri obstoječih ciljih je treba z vsemi zainteresiranimi stranmi oblikovati nov pristop h kazalnikom in ciljem za evropski izobraževalni prostor v njegovih šestih razsežnostih. Komisija bo še naprej sodelovala z državami članicami in širšo

⁵⁷ Islandija, Lihtenštajn in Norveška so programu Erasmus+ (2014–2020) v celoti pridružene (status držav programa).

⁵⁸ Severna Makedonija in Srbija so programu Erasmus+ (2014–2020) že v celoti pridružene (status držav programa).

skupnostjo na področju izobraževanja in usposabljanja, da bi zbrala primerljive dokaze in razvila kazalnike za spodbujanje z dokazi podprtega oblikovanja politik pri doseganju evropskega izobraževalnega prostora;

- okvir bo spodbujal vključevanje izobraževanja in usposabljanja v **evropski semester**, da bi se okrepile zmogljivosti držav članic za okrevanje po krizi zaradi COVID-19. Evropski semester bo pomenil širši okvir, v katerem se bo poleg drugih socialnih in ekonomskih politik pregledal tudi napredek pri doseganju evropskega izobraževalnega prostora. Prav tako bo zagotovil dokaze in analizo o součinkovanju izobraževanja in usposabljanja z drugimi politikami, kar bo pripomoglo k pripravi priporočil za posamezne države. Komisija bo v sodelovanju s Svetom preučila nove možnosti za prostovoljne prispevke držav članic k semestru, na primer s prostovoljnimi medsebojnimi strokovnimi pregledi. Omogočitveni okvir bo ključen za usmerjanje finančne podpore prek evropskih strukturnih in investicijskih skladov ter instrumenta Komisije za tehnično podporo (nekdanji programi za podporo strukturnim reformam). Z znatnimi sredstvi, ki so na voljo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, se bo poleg tega zagotovila pomembna podpora za reforme in naložbe v izobraževanju, od infrastrukture in gradnje do usposabljanja, digitalnih naprav ali financiranja odprtih virov izobraževanja. V letni strategiji za trajnostno rast za leto 2021 je bila poudarjena potreba po doslej največjih naložbah v izpopolnjevanje in prekvalificiranje, s čimer je to področje ena od sedmih vodilnih naložb;
- omogočitveni okvir bo **postavil temelje za vzpostavitev celovitega okvira upravljanja evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025**, pri čemer bo v celoti upoštevana odgovornost držav članic za vsebino poučevanja in organizacijo njihovih izobraževalnih sistemov. V tem novem okviru upravljanja bo za sprejemanje odločitev v kompleksnem ekosistemu potrebno politično usmerjanje na visoki ravni. Novi okvir upravljanja bi moral v ta namen okrepiti strateške cilje EU in pomagati pri povezovanju s svetovnimi pobudami, tudi tistimi v okviru ZN ali OECD. Ministrstvom in strokovnjakom bi moral zagotoviti večjo učinkovitost in uspešnost pri njihovem delovanju na ravni EU. Poleg tega bi moral prispevati k učinkovitim rešitvam in reformam politike na terenu. V povezavi s tem bo Komisija pomagala okrepiti prizadevanja za naložbe v okviru evropskega izobraževalnega prostora. To bo vključevalo spodbujanje razprave v političnih forumih na visoki ravni, kot so skupne izmenjave med ministri in ministricami EU za finance in za izobraževanje, pa tudi z drugimi institucijami, kot sta Evropska investicijska banka in Evropski parlament. Na tehnični ravni bo ta proces podpirala strokovna skupina za kakovostne naložbe v izobraževanje in usposabljanje, ki bo pomagala ohraniti osredotočenost na nacionalne in regionalne naložbe. Komisija bo zagotovila tudi posebno podporo lokalnim, regionalnim in nacionalnim organom, da bi olajšala vzajemno učenje, analizo in izmenjavo dobrih praks pri naložbah v izobraževalno infrastrukturo.

4.2 Opis omogočitenega okvira

Komisija predlaga, da se v obdobju do leta 2025 v **omogočitvenem okviru evropskega izobraževalnega prostora ohranijo vse preizkušene ureditve vzajemnega učenja iz ET 2020**, kot so delovne skupine, sestave generalnih direktorjev in instrumenti vzajemnega učenja, s finančno podporo zlasti iz programa Erasmus. Vključiti bi bilo treba tudi druge relevantne upravljaljske organe, kot je Svetovalni odbor za poklicno usposabljanje.

Da bi se odzvali na vse bolj kompleksne in hitro spreminjajoče se zahteve digitalne družbe in gospodarstva, bo omogočiten okvir evropskega izobraževalnega prostora olajšal sodelovanje in interakcijo v širšem izobraževalnem ekosistemu ter spodbujal dobro ravnesje med spletnimi in fizičnimi srečanji.

Glavne značilnosti tega okvira bi bile:

- Svet je pozvan, da organizira redne skupne razprave med Svetom za izobraževanje, mladino, kulturo in šport ter drugimi sestavami Sveta, da bi pomagali pri zajetju vsevladnega pristopa k izobraževanju in usposabljanju ter okrepili prispevek izobraževanja in usposabljanja k političnim prednostnim nalogam EU⁵⁹, obenem pa podprli delo na področju izobraževanja v okviru evropskega semestra;
- usmerjevalni odbor za evropski izobraževalni prostor naj pregleda stanje in zagotovi zagon za vse te pobude, ki vodijo k vzpostavitvi evropskega izobraževalnega prostora. Njegovo sestavo in delovne metode bi bilo treba skupaj z državami članicami opredeliti do konca junija 2021;
- med Komisijo, državami članicami in z zainteresiranimi stranmi bo potekalo okrepljeno strukturirano sodelovanje za sooblikovanje ukrepov politike in financiranja, vključno s pobudami od spodaj navzgor in večjo uporabo sredstev EU;
- stalna platforma evropskega izobraževalnega prostora bo služila kot javni portal za zadevne ukrepe in storitve. Platforma bo zagotovila preglednost in dostop do informacij ter enostavno dostopen prostor z informacijami o dejavnostih in rezultatih omogočitenega okvira. Platforma bo vključevala tudi interaktivno platformo za podporo državam članicam in zainteresiranim stranem pri sodelovanju in izmenjavah.

4.3 Spremljanje napredka

Dokazi kažejo, da cilji EU dajejo večjo težo izobraževalnim vprašanjem v nacionalni agendi in spodbujajo spremljanje napredka. So ključne referenčne točke za evropski semester in usmerjajo financiranje EU. Kot sredstvo za nadaljnje spremljanje napredka v izobraževanju in usposabljanju Komisija predlaga sklop **ciljev, ki bi jih bilo treba doseči do leta 2030, kar sovpada s časovnim okvirom ciljev trajnostnega razvoja**. Časovni okvir državam članicam zagotavlja potreben čas, da uvedejo in začnejo izvajati potrebne reforme politike in naložbe ter da njihov učinek postane viden.

Ti cilji bi morali temeljiti na mednarodno primerljivih podatkih, in sicer na podlagi zbirnih podatkov za posamezne države in tehtanega povprečja EU. Podatki bi se morali spremljati, razčlenjeni po spolu. Komisija poziva Svet, naj določi zavezo, da EU kot celota do leta 2030 doseže naslednje cilje⁶⁰:

- delež petnajstletnic in petnajstletnikov z nizkimi dosežki pri bralni, matematični in naravoslovni pismenosti bi moral biti manjši od 15 %;

⁵⁹ Med katerimi so konferenca o prihodnosti Evrope, evropski zeleni dogovor, evropski steber socialnih pravic in cilji trajnostnega razvoja ZN.

⁶⁰ Viri podatkov za te cilje so navedeni v delovnem dokumentu služb Komisije.

- delež učencev in učenk na ravni osmega razreda s slabimi dosežki pri računalniški in informacijski pismenosti bi moral biti manjši od 15 %;
- v izobraževanje v zgodnjem otroštvu bi morale biti vključenih vsaj 98 % otrok med tretjim letom starosti in šoloobvezno starostjo;
- delež prebivalstva v starosti od 20 do 24 let z vsaj višjo sekundarno izobrazbo bi moral biti 90 %;
- delež prebivalstva v starosti od 30 do 34 let s terciarno izobrazbo bi moral biti vsaj 50 %.

Poleg tega bi morale biti v skladu s programom znanj in spretnosti do leta 2025 v izobraževanje vsako leto vključenih 50 % odraslega prebivalstva v EU.

Predlagani cilji evropskega izobraževalnega prostora ter cilji v zvezi z izobraževanjem odraslih, poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter zaposljivostjo iz programa znanj in spretnosti ter predloga priporočila Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju se medsebojno dopolnjujejo in krepijo, zajemajo pa celoten spekter izobraževanja in usposabljanja. Komisija bo redno pregledovala napredek pri doseganju teh sklopov ciljev ter po potrebi predlagala njihovo podaljšanje in revizijo za leto 2030.

Komisija bo vsako leto objavila pregled izobraževanja in usposabljanja v Evropi, v katerem bo pregledala stanje pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora v vseh sektorjih izobraževanja in usposabljanja. Pregled bo zajemal profile držav in napredek pri doseganju ciljev EU ob upoštevanju ciljev EU in posameznih držav ter bo predstavljal vodilo za reforme politike. Podatki bodo dosledno analizirani glede na spol, socialno-ekonomski status, posebne izobraževalne potrebe ter manjšinsko ali migrantsko ozadje.

Cilje evropskega izobraževalnega prostora bi morala spremljati vrsta analitičnih orodij in instrumentov vzajemnega učenja, s katerimi se bo meril napredek na podlagi rednega zbiranja mednarodno primerljivih podatkov. Izobraževanje in usposabljanje v EU se bosta spremljala tudi z drugimi kvantitativnimi in kvalitativnimi kazalniki ter izsledki študij in raziskav. Komisija bo sodelovala z državami članicami, strokovnjaki, zainteresiranimi stranmi in mednarodnimi partnerji, da bi razvila kazalnike na področjih, ki niso zajeta z obstoječimi mednarodnimi zbirani podatki, a so se izkazala za prednostne cilje evropskega izobraževalnega prostora.

Da bi Komisija ocenila napredek pri doseganju evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025, razpravljala o naslednjih korakih in pobudi dala nov zagon, bo leta **2022 objavila poročilo o napredku na področju evropskega izobraževalnega prostora in leta 2023 skupaj z Evropskim parlamentom organizirala dogodek v zvezi z vmesnim pregledom**. Leta 2025 bo pripravila celovito poročilo o evropskem izobraževalnem prostoru.

5 SKLEPNE UGOTOVITVE

Kot je predstavljeno v tem sporočilu, bo uspeh evropskega izobraževalnega prostora odvisen od zapuščine preteklega sodelovanja, obnovljene zaveze za doseganje skupnih ciljev in trdnega okvira za njegovo uresničitev do leta 2025. Komisija poziva Svet, naj podpre šest razsežnosti, na katerih temelji evropski izobraževalni prostor, njegova sredstva in mejnike ter predlagani omogočitveni okvir do leta 2025. Evropski izobraževalni prostor ponuja

perspektivo za prihodnost izobraževanja in usposabljanja v Evropski uniji. Opredeljuje ključna vprašanja in določa nadaljnjo pot v skladu z načelom subsidiarnosti in ob polnem spoštovanju pristojnosti držav članic za izobraževanje in usposabljanje na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Izobraževanje in usposabljanje bosta ključno gonilo okrevanja, usmerjenega v zeleni in digitalni prehod. Prizadevanja za evropski izobraževalni prostor bodo poleg tega okrepila geopolitični položaj EU in njenih držav članic.

Komisija je v celoti zavezana uresnitvi evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025 in poziva druge evropske institucije, države članice, skupnost na področju izobraževanja in usposabljanja ter vse zainteresirane, naj združijo moči in skupaj zagotovijo izobraževanju nov zagon za oblikovanje trajnostnega in uspešnega sveta.